Diputació Barcelona

SITxell anàlisi territorial

Diagnosi i valoració dels espais lliures

LES FRANQUESES DEL VALLÈS

Oficina Tècnica de Planificació i Anàlisi Territorial
Àrea de Territori i Sostenibilitat
Diputació de Barcelona

MARÇ 2014

INFORME

Informe elaborat pels tècnics Meritxell Margall, ambientòloga i Jordi Miralles, biòleg sota la direcció de Carles Castell, Cap de l'Oficina Tècnica de Planificació i Anàlisi Territorial en compliment de la sol·licitud feta per l'Ajuntament de Les Franqueses del Vallès a la Diputació de Barcelona, amb el codi XGL 13/Y/96161.

Barcelona, Març 2014

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ. SOL·LICITUD I OBJECTE DE L'INFORME 2
L'EINA DEL SITXELL 2
INFORMACIÓ PRÈVIA DEL MUNICIPI 3
INFORMACIÓ SITXELL 4
GEOLOGIA I HIDROGEOLOGIA 4
COBERTES DEL SÒL 5
HÀBITATS 7
DESCRIPCIÓ FAUNÍSTICA 10
DINAMISME AGRARI 15
PLANEJAMENT TERRITORIAL I ESPAIS PROTEGITS 16
RECOMANACIONS DE CONSERVACIÓ I MILLORA PAISATGÍSTICA 17
EL MOSAIC D'HÀBITATS 17
LA CONNECTIVITAT BIOLÒGICA 17
ELS CURSOS D'AIGUA 18
EL PROJECTE DEL PARC DEL FALGAR I LA VERNEDA 19
LA XARXA DE RIERES 21
L'ESTAT DELS BOSCOS 23
L'ESTRUCTURA AGRÀRIA 24
EL VALOR ECOLÒGIC DELS MARGES DELS CONREUS 28
RUTES I ITINERARIS 30
EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC I HISTÒRIC 31

ANNEXOS 32

A diferència de moltes de les transformacions que la societat ha provocat en el paisatge, a Les Franqueses del Vallès es poden trobar nombroses visions i exemples de com es poden harmonitzar els components naturals i humans.

INTRODUCCIÓ: SOL·LICITUD I OBJECTE DE L'INFORME

La Diputació de Barcelona registrà el dia 23/04/2013 una sol·licitud de l'Ajuntament de les Franqueses del Vallès amb el codi XGL 13/Y/96161 adreçada al Catàleg de suport als serveis i a les activitats locals 2013 per a l'elaboració d'informes d'anàlisi i valoració dels espais lliures (programa d'anàlisi i planificació del sòl no urbanitzable de l'Àrea de Territori i Sostenibilitat). Aquesta sol·licitud s'aten en l'esperit que la documentació aportada pugui ser útil per a una possible tramitació de POUM del municipi.

A partir d'aquesta finalitat s'han elaborat els mapes més adequats per a la tasca plantejada disponibles a les bases de dades del Sistema d'Informació Territorial de la Xarxa d'Espais Lliures (SITxell). Aquesta informació a més, s'ha complementat amb visites de camp i observacions naturalistes sobre el terreny, per tal d'establir recomanacions de planificació i gestió que permetin conservar i potenciar els diferents valors ecològics i paisatgístics del territori municipal.

L'EINA DEL SITXELL

El SITxell és una base de dades cartogràfica i alfanumèrica a escala 1:50.000, elaborada en l'entorn ArcGis, que ajuda a estudiar, analitzar, valorar i planificar els espais lliures de la província de Barcelona. La base conceptual d'aquesta eina radica en el convenciment que el conjunt dels espais lliures és el sistema territorial bàsic, sobre el qual s'han de situar adequadament els sistemes d'assentaments i d'infrastructures, de forma que es mantinguin les funcions ecològiques, paisatgístiques i socioeconòmiques claus del territori.

El SITxell es dota de contingut sobre els atributs intrínsecs del medi natural així com els associats als processos globals de la xarxa d'espais lliures. La informació que contenen els diferents mòduls cartogràfics poden contribuir a visualitzar el paper que juga el conjunt dels espais lliures i abordar l'ordenació dels sistemes naturals des de la consideració del territori com un sistema.

La Diputació de Barcelona aporta aquesta eina als municipis per tal que l'estratègia d'ordenació dels espais lliures es

configuri no només a partir de la protecció de determinades àrees d'interès natural, o de l'establiment de xarxes d'espais protegits, sinó que incorpori el conjunt del territori com la unitat funcional que ha de ser objecte de planificació i gestió, si es pretenen assolir els reptes de conservació plantejats.

Aquest conjunt d'espais naturals i seminaturals és el que es coneix com a infraestructura verda. A més dels valors intrínsecs vinculats als hàbitats i a la biodiversitat, la infraestructura verda aporta nombrosos beneficis i serveis a les persones. Entre aquests serveis dels ecosistemes podem assenyalar des del subministrament d'aliments, d'aigua i de combustible, fins a la protecció davant dels riscos naturals, la disposició d'espais per a l'esport, la salut, el lleure, l'educació i el gaudi del paisatge. En síntesi, la infraestructura verda és a la base mateixa del benestar i la qualitat de vida de les persones. És un patrimoni del municipi que cal conservar.

INFORMACIÓ PRÈVIA DEL MUNICIPI

El municipi de Les Franqueses disposa d'una nodrida informació quant als seus espais lliures. En una part es troba recollida a l'auditoria ambiental de Les Franqueses del Vallès que es va aprovar el 2002. Posteriorment, s'encarregaren diversos estudis titulats "Estructuració de la informació i anàlisi socioeconòmica del sector agrari de les Franqueses del Vallès" (2005) i "Estudis de base per a la planificació estratègica del sector agrari de Les Franqueses del Vallès" (2006). En el primer estudi s'analitzaven determinats aspectes socioeconòmics del sector agrari del municipi i s'apuntaven vuit línies estratègiques per al desenvolupament agrari. En el segon estudi s'aprofundia en diversos aspectes relacionats amb la gestió de dejeccions ramaderes i en el consum d'aigua per a usos agraris.

Així mateix es disposa d'una àmplia bibliografia de caràcter local sobre la història i el patrimoni natural. En aquesta col•lecció hi trobem un títol dedicat als arbres monumentals i un altre de recull fotogràfic titulat "Les Franqueses del Vallès, poesia visual".

Les dades del sistema d'informació territorial de la Diputació de Barcelona (SITxell) complementen tota aquesta informació sobre els espais lliures del municipi. Tenint en compte aquestes dades i les recollides en les visites de camp, s'aporten un seguit de recomanacions per tal que els diferents valors del territori es puguin conservar en el temps i gestionar de la forma més equilibrada possible.

La cartografia temàtica inclosa en el sistema d'anàlisi territorial del SITxell està disponible des del web: www.sitxell.eu.

INFORMACIÓ SITXELL

La informació geogràfica continguda en el SITxell permet descriure els espais lliures del municipi de Les Franqueses del Vallès, així com valorar-los des de les diferents disciplines naturalístiques incloses en el sistema d'informació.

GEOLOGIA I HIDROGEOLOGIA

El municipi s'assenta sobre un substrat geològic que pertany principalment a l'època quaternària pel que fa a les formacions que constitueixen els dipòsits al·luvials, entre els que s'intercalen formacions col·luvials. Sobre el mateix poble s'hi troba la falla nord del Vallès-Penedès la qual posa en contacte els materials argiloso-arcòsics del Miocè Superior (de la Depressió), amb els afloraments granítics i granodiorítics (de la Serralada). Tot i així, el contacte queda fossilitzat pels materials detrítics quaternàries.

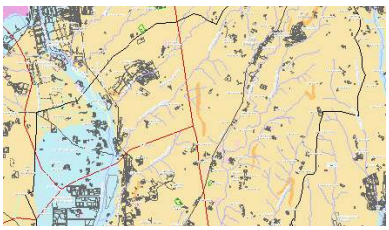

Unitats litològiques

La Unitat de Geodinàmica Externa i Hidrogeologia del Departament de Geologia de la UAB va posar a punt per al SITxell una sèrie de capes d'informació geogràfica vinculades amb la geologia, de gran utilitat tècnica per la senzillesa de la seva lectura i interpretació.

Unitats geomorfològiques

El mapa de grans unitats litològiques sorgeix d'una reclassificació de la base geològica 1:50000 del pla Magna tenint en compte criteris com la tipologia de la formació, el procés de formació, el comportament davant l'erosió, detalls del tipus de material i materials més comuns. Segons aquest mapa, bona part del territori muntanyós s'assenta sobre roques plutòniques coherents: granitoides, diorites, gabres i pòrfirs àcids i bàsics. Les diferents àrees de la plana ho fan sobre roques sedimentàries molt poc coherents (ripables) de gra fi: argiles, llims.

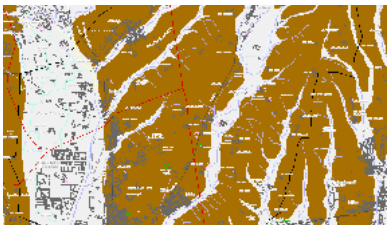

Unitats geomorfològiques

El mapa d'unitats geomorfològiques, elaborat a partir de la identificació de formes, en base a la topografia 1:50.000, les ortofotografies en color 1:25.000 i a criteri expert, indica la presència majoritària d'àrees planeres amb predomini de turons arrodonits amb pendent mig i suau, juntament amb la gran plana al·luvial que ressegueix el Congost i els fons de vall fluvial que defineixen els diferents cursos tributaris del Congost. (consultar a l'annex 1 les fitxes descriptives).

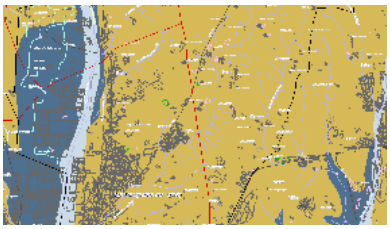

Unitats hidrogeològiques

Els mapes d'erosionabilitat i de risc gravitatori potencial sorgeixen de la combinació entre els dos mapes anteriors. Cal remarcar el caràcter potencial d'aquestes capes ja que només tenen en compte els factors geològics, però no els meteorològics ni els de coberta vegetal. En la zona d'estudi existeix una erosionabilitat potencial mitja, excepte en els fons de vall fluvial i la plana al·luvial, on aquesta és inapreciable. Quant a riscos geològics gravitatoris potencial, l'àmbit es considera una zona sense risc.

Vunerabilitat hidrogeològica

El mapa d'unitats hidrogeològiques resulta de la reclassificació de la base geològica del MAGNA en funció de la litologia, l'edat i les característiques hidrogeològiques dels materials, tenint en compte el comportament hidrogeològic d'uns sectors utilitzats com a exemple. Per altra banda, el mapa de vulnerabilitat hidrogeològica a la pol•lució per vessament s'ha obtingut tenint en compte el comportament dels diferents materials aflorants i de la seva relació hidrogeològica, a partir de la valoració conjunta de la facilitat d'infiltració o de penetració de la substància en el subsòl, i de la facilitat de propagació o de circulació subterrània, atenent a la permeabilitat que el subsòl ofereix de forma qualitativa. Gairebé tot el municipi es troba sobre formacions detrítiques neògenes dominantment de gra fi i molt poc permeables (que pot incloure paleocanals més permeables), que presenten una vulnerabilitat força baixa a la pol·lució per vessament. No obstant, resseguint el riu Congost i en la zona del Pla de Llerona es troben acumulacions detrítiques no cimentades i poroses vinculades a al·luvials connectats amb cursos fluvials i a terrasses altes no connectades hidràulicament amb la llera, respectivament, que presenten una elevada vulnerabilitat a la pol·lució.

COBERTES DEL SÒL

L'existència d'un vol fotocartogràfic fet per a tot Catalunya l'any 1956, i els treballs de fotointerpretació realitzats pel CREAF per encàrrec de la Diputació de Barcelona, permeten disposar del mapa de cobertes d'aquell any. Això permet valorar el municipi no només en termes d'evolució poblacional, que ha condicionat l'ocupació del territori, sinó també de dinàmica ecològica dels hàbitats naturals i de canvis en els usos del sòl. La informació de les cobertes del sòl històriques permeten, doncs, una reinterpretació del paisatge que facilita la presa de decisions en l'actualitat. Aquesta informació juntament amb la continguda als mapes de cobertes del sòl de 1993, 2005 i 2009, permet identificar com ha estat l'evolució paisatgística i valorar aspectes com ara l'abandonament de conreus o bé la regeneració d'una determinada comunitat vegetal. Per a la protecció de determinades espècies d'espais oberts pot ser determinant poder identificar els terrenys forestals que són el resultat de la colonització arbòria d'antigues parcel·les agrícoles. Per tal de plasmar l'evolució de les cobertes del sòl de Les Franqueses del Vallès, s'han emprat tres mapes diferents: 1956, 1993 i 2009.

L'anàlisi d'aquesta informació posa en evidència que la variació més important entre 1956 i 2009 ha estat en la superfície agrícola, que perd més de 700 Ha (un 35% de la seva superfície) i la urbanitzada, que guanya 600 Ha, és a dir, multiplica per més de 7 la seva superfície en aquests darrers 50 anys.

Les dades de l'anàlisi de les cobertes es detallen en les taules següents.

Cobertes del sòl 1956	Àrea (Ha)	Àrea (%)
Arbrat clar	2,71	0,09
Arbrat dens	689,49	23,67
Matollars	80,82	2,77
Prats i herbassars	12,21	0,42
Improductiu natural	7,82	0,27
Conreus	2027,10	69,58
Improductiu artificial	93,40	3,21

Cobertes del sòl 1993	Àrea (Ha)	Àrea (%)
Arbrat clar	1,62	0,06
Arbrat dens	739,59	25,38
Matollars	36,88	1,27
Prats i herbassars	41,07	1,41
Zones nues	2,29	0,08
Conreus	1862,33	63,92
Improductiu artificial	229,75	7,89

Cobertes del sòl 2009	Àrea (Ha)	Àrea (%)
Aigües continentals	1,78	0,06
Arbrat clar	8,40	0,29
Arbrat dens	732,21	25,13
Matollars	86,30	2,96
Prats i herbassars	65,65	2,25
Improductiu natural	18,89	0,65
Conreus	1305,35	44,80
Improductiu artificial	694,96	23,85

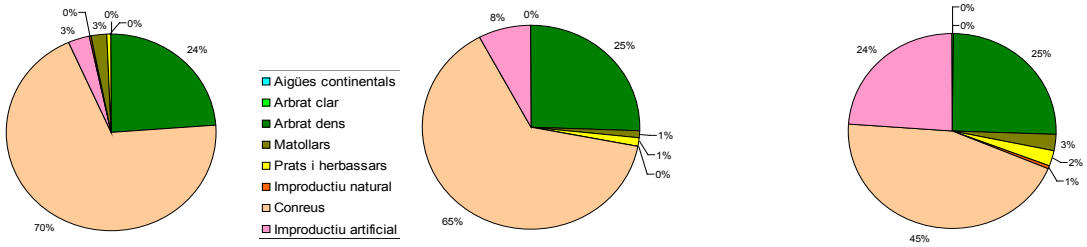

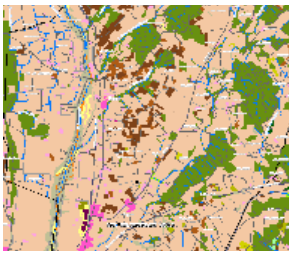

Cobertes del sòl 1956

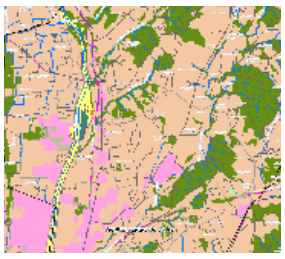

Cobertes del sòl 1993

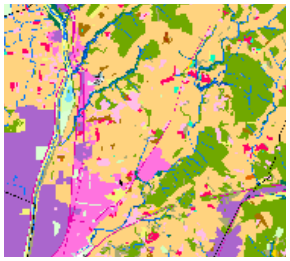

Cobertes del sòl 2009

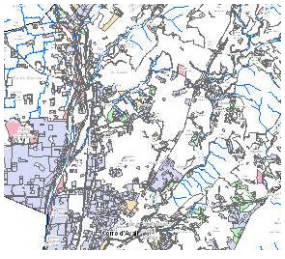

Processos de transformació

Per tal d'estudiar i analitzar les principals pressions sobre la biodiversitat s'han combinat el mapa de cobertes del sòl de 1956 amb el de 2009, i s'ha generat una reclassificació dels canvis segons els criteris següents (CREAF, 2011):

a). Aforestació: inclou la conversió d'hàbitats oberts (més o menys naturals) cap a boscos o matollars.
b) Deforestació: inclou la substitució del bosc per cobertes forestals no arbrades.
c) Abandonament de conreus: inclou el cessament del conreu i la conversió cap a estadis primerencs de la successió, hàbitats herbacis. La transició cap a estadis llenyosos més avançats de la successió es considera com a una extensió mediterrània de l'aforestació.
d) Urbanització: inclou les transformacions cap a recobriments urbans però també cap a recobriments relacionats (sistemes viaris, àrees de lleure, zones en construcció, etc).

Per tal de visualitzar numèricament els tipus de canvis esdevinguts al municipi des del 1956 fins el 2009, s'adjunten a continuació 3 taules amb valors absoluts, la primera, i relatius, les dues restants, on es quantifiquen aquests canvis, i on es pot veure clarament que la superfície urbanitzada en els darrers 50 anys provenen majoritàriament d'antigues cobertes agrícoles.

En aquesta primera taula es pot observar la superfície en ha de canvi d'una coberta a l'altra entre el 1956 i el 2009 (en groc s'ha marcat l'eix de 1956 i en blau l'eix de 2009).

2009 / 1956	Aigües continentals	Arbrat clar	Arbrat dens	Matollars	Prats i herbassars	Improductiu natural	Conreus	Improductiu artificial	TOTAL
Arbrat clar	0,00	0,00	2,13	0,22	0,19	0,00	0,15	0,01	2,71
Arbrat dens	0,00	6,21	601,68	11,18	5,39	0,68	40,42	23,94	689,49
Matollars	1,09	0,00	19,92	14,44	8,94	3,08	9,78	23,56	80,82
Prats i herbassars	0,14	0,00	0,48	2,03	0,71	1,93	0,91	6,01	12,21
Improductiu natural	0,54	0,00	0,26	2,55	1,93	0,89	0,61	1,03	7,82
Conreus	0,00	2,09	105,81	54,67	48,06	12,04	1249,23	555,19	2027,10
Improductiu artificial	0,00	0,10	1,94	1,20	0,43	0,27	4,23	85,22	93,40
TOTAL	1,78	8,40	732,21	86,30	65,65	18,89	1305,35	694,96	2913,54

En aquesta segona taula es pot observar el destí de cada coberta del sòl de 1956 al 2009 (en percentatges).

2009 / 1956	Aigües continentals	Arbrat clar	Arbrat dens	Matollars	Prats i herbassars	Improductiu natural	Conreus	Improductiu artificial	Total
Arbrat clar	0,00	0,00	78,81	8,06	7,08	0,00	5,55	0,50	100,00
Arbrat dens	0,00	0,90	87,26	1,62	0,78	0,10	5,86	3,47	100,00
Matollars	1,35	0,00	24,64	17,87	11,07	3,82	12,10	29,14	100,00
Prats i herbassars	1,18	0,00	3,91	16,61	5,79	15,83	7,46	49,21	100,00
Improductiu natural	6,94	0,00	3,36	32,61	24,70	11,33	7,86	13,21	100,00
Conreus	0,00	0,10	5,22	2,70	2,37	0,59	61,63	27,39	100,00
Improductiu artificial	0,00	0,11	2,08	1,28	0,46	0,28	4,53	91,25	100,00

I en aquesta darrera taula es pot observar de quins tipus de cobertes provenen les actuals (2009) superfícies de cobertes del sòl (en percentatges).

1956 / 2009	Arbrat clar	Arbrat dens	Matollars	Prats i herbassars	Improductiu natural	Conreus	Improductiu artificial	TOTAL
Aigües continentals	0,00	0,00	61,41	8,11	30,48	0,00	0,00	100,00
Arbrat clar	0,00	73,94	0,00	0,00	0,00	24,83	1,23	100,00
Arbrat dens	0,29	82,17	2,72	0,07	0,04	14,45	0,26	100,00
Matollars	0,25	12,96	16,74	2,35	2,96	63,36	1,39	100,00
Prats i herbassars	0,29	8,20	13,62	1,08	2,94	73,21	0,65	100,00
Improductiu natural	0,00	3,60	16,33	10,23	4,69	63,75	1,41	100,00
Conreus	0,01	3,10	0,75	0,07	0,05	95,70	0,32	100,00
Improductiu artificial	0,00	3,44	3,39	0,86	0,15	79,89	12,26	100,00

HÀBITATS

Els hàbitats representen una comunitat vegetal definida com a un grup de plantes reunides en un mateix indret per exigències ecològiques anàlogues o complementàries i que està organitzada de manera precisa en l'espai (distribució horitzontal i vertical) i en el temps (periodicitat anual). Actualment, es disposa d'una Cartografia dels Hàbitats de Catalunya a escala 1:50.000 (CHC50) que recull les unitats de la classificació dels hàbitats en l'àmbit europeu del "CORINE Biotopes Manual - Habitats of the European Community" presents a Catalunya. Aquests hàbitats o associacions vegetals permeten valorar de forma objectiva l'interès ecològic d'una àrea de territori no urbanitzat i recobert de vegetació natural.

El conjunt dels hàbitats de la Cartografia dels Hàbitats de Catalunya (CHC50) presents en el terme de Les Franqueses del Vallès es detallen en el següent llistat[1]:

- 34g Fenassars (prats de *Brachypodium phoenicoides*), amb *Euphorbia serrata, Galium lucidum* (espunyidella blanca),... xeromesòfils, de sòls profunds de terra baixa i de la baixa muntanya mediterrània
- 34k Prats sabanoides d'albellatge (*Hyparrhenia hirta*), de vessants solells de les contrades marítimes
- 35g Llistonars (prats secs de *Brachypodium retusum*), i pradells terofítics silicícoles, mediterranis
- 24a Llits i marges de rius, o vores d'embassaments, sense vegetació llenyosa densa
- 31y Bardisses amb roldor (*Coriaria myrtifolia*), esbarzer (*Rubus ulmifolius*),... de terra baixa (i de l'estatge montà)
- 42aaPinedes de pi blanc (*Pinus halepensis*) amb sotabosc de màquies o garrigues
- 42abPinedes de pi blanc (*Pinus halepensis*) amb sotabosc de brolles calcícoles, de les contrades mediterrànies
- 42acPinedes de pi blanc (*Pinus halepensis*), amb sotabosc de brolles silicícoles, de terra baixa
- 42adPinedes de pi blanc (*Pinus halepensis*) sense sotabosc llenyós
- 42y Pinedes de pi pinyer (*Pinus pinea*), sovint amb sotabosc de brolles o de bosquines acidòfiles, de la terra baixa catalana
- 44c Gatelledes (boscos o bosquines de *Salix atrocinerea*), del territori catalanídic septentrional
- 44h Alberedes (i pollancredes) amb vinca (*Vinca difformis*), de les contrades marítimes
- 44k Omedes de terra baixa
- 45c Alzinars (boscos o màquies de *Quercus ilex*) de terra baixa
- 45d Boscos mixts d'alzina (*Quercus ilex*) i roures (*Quercus faginea, Q. x cerrioides, Q. pubescens*), de terra baixa i de l'estatge submontà
- 45g Boscos mixts d'alzina (*Quercus ilex*) i pins (*Pinus* spp.)
- 53d Canyars de vores d'aigua
- 82b Conreus herbacis extensius de regadiu o de contrades molt plujoses
- 82c Conreus herbacis extensius de secà

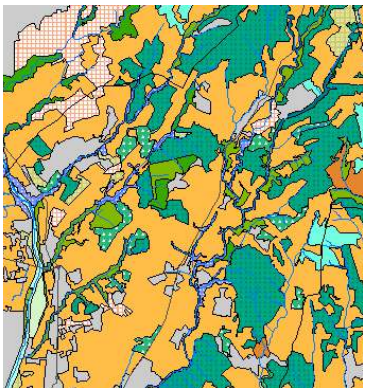

Cartografia d'hàbitats

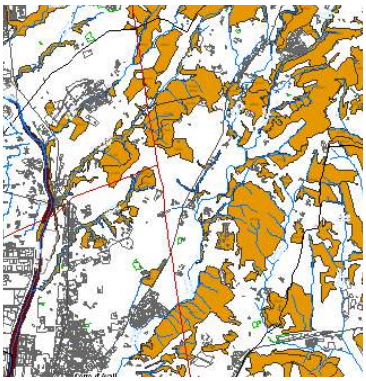

Hàbitats d'Interès Comunitari

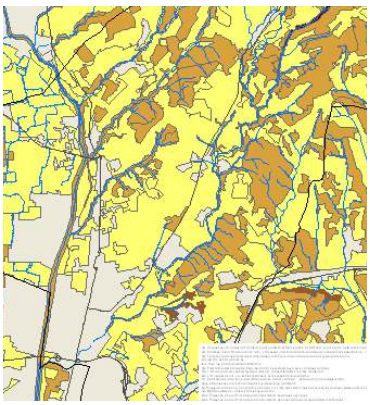

Valoració botànica dels hàbitats

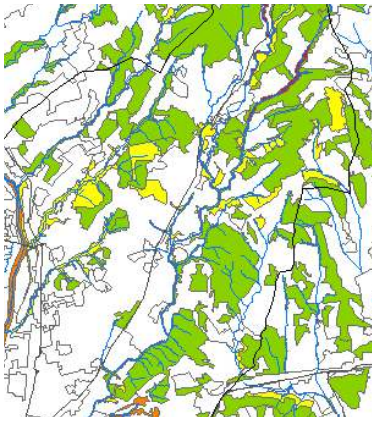

Grau d'amenaça dels hàbitats

1 *Es poden consultar les fitxes descriptives dels diferents hàbitats al Manual d'Interpretació de la Cartografia d'Hàbitats de Catalunya, elaborat pels autors de la mateixa cartografia, al web http://www15.gencat.net/mediamb_habitats/AppPHP/cat/el_medi/habitats/llegenda.php*

- 83a Fruiterars alts, predominantment de secà: conreus d'oliveres (*Olea europaea*), d'ametllers (*Prunus dulcis*), de garrofers (Ceratonia siliqua),.
- 83b Fruiterars, principalment de regadiu: sobretot conreus de pomeres (Pyrus malus), de presseguers (*Prunus persica*), pereres (*Pyrus communis*) i d'altres rosàci
- 83g Plantacions de pollancres (*Populus* spp.), plàtans (*Platanus x hispanica*) i altres planifolis de sòls humits
- 85a Grans parcs i jardins
- 86a Àrees urbanes i industrials, inclosa la vegetació ruderal associada
- 86b Àrees urbanitzades, amb claps importants de vegetació natural
- 86c Pedreres, explotacions d'àrids i runam
- 87a Conreus abandonats
- 89b Basses d'aigua dolça industrials, agrícoles,... grans canals i estanys ornamental

Els hàbitats d'interès comunitari (Directiva d'Hàbitats de la Unió Europea) que s'assenyalen en el municipi són:

- 3260 Rius de terra baixa i de la muntanya mitjana amb vegetació submersa o parcialment flotant (*Ranunculion fluitantis* i *Callitricho-Batrachion*)
- 3270 Rius amb vores llotoses colonitzades per herbassars nitròfils del *Chenopodion rubri* p.p i del *Bidention* p.p.
- 3280 Rius mediterranis permanents amb gespes nitròfiles del *Paspalo-Agrostidion* orlades d'àlbers i salzes
- 6430 Herbassars higròfils, tant de marges i vorades com de l'alta muntanya
- 91E0 Vernedes i altres boscos de ribera afins (*Alno-Padion*)
- 92A0 Alberedes, salzedes i altres boscos de ribera
- 9340 Alzinars i carrascars
- 9540 Pinedes mediterrànies

El mateix grup d'experts encarregats d'elaborar la cartografia dels hàbitats, el Grup de geobotànica i cartografia de la vegetació de la Universitat de Barcelona, ha estat el responsable de generar per al SITxell la valoració botànica dels diferents hàbitats que hi són representats, així com del seu grau d'amenaça.

En la valoració botànica s'han tingut en compte diferents paràmetres biològics dels hàbitats, tant de tipus intrínsecs (riquesa i raresa florística, estadi successional, àrea d'implantació,...) com corol·lògics (valor biogeogràfic, extensió territorial, diversitat topogràfica,...).

Quant a l'obtenció de l'índex de grau d'amenaça dels hàbitats s'han tingut en compte diferents criteris que consideren aspectes com ara l'estatus de conservació dels tàxons majoritaris, la distribució geogràfica reduïda, el grau de fragmentació, la raresa,... A l'annex 2 i 3 s'hi adjunten els criteris tinguts en compte per al càlcul d'aquests indicadors, tant el de valoració botànica com el de grau d'amenaça.

A Les Franqueses del Vallès, els hàbitats més destacats a nivell botànic són els relacionats amb els espais de ribera com són les gatelledes, les alberedes o les omedes; els prats sabanoides d'albellatge i els llistonars, que en aquest cas es localitzen de forma molt puntual en zones agrícoles abandonades; i finalment els alzinars de terra baixa i els boscos mixts d'alzina i roures.

En la següent taula es poden observar els valors dels diferents paràmetres que intervenen al càlcul del valor botànic del hàbitats, juntament amb el valor del grau d'amenaça (en groc es marquen els hàbitats amb més valor botànic).

Hàbitat	Riquesa florística	Raresa florística	Àrea d'implantació	Estadi successional	Fragilitat ecològica	Valor biogeogràfic	Extensió territorial	Diversitat topogràfica	Agregació espacial	Grau d'amenaça
34g	3	2	4	2	2	2	3	2	2	1
34k	3	1	4	2	2	1	3	3	2	1
35g	4	3	4	2	2	2	4	2	2	2
24a	2	1	3	4	1	1	3	2	2	3
31y	1	1	4	2	1	2	3	2	2	1
42aa	2	1	3	3	2	2	2	2	2	1
42ab	3	1	3	2	2	2	2	2	2	1
42ac	2	1	3	2	2	1	3	2	2	2
42ad	1	1	3	2	2	1	3	2	2	1
42y	2	1	3	3	2	2	2	2	2	1
44c	3	1	4	4	4	3	4	2	2	4
44h	3	1	4	4	4	2	3	3	2	3
44k	2	1	4	4	4	1	4	3	2	4
45c	3	1	3	4	2	3	2	2	2	1
45d	3	1	4	4	2	2	3	2	2	2
45g	3	1	3	3	2	2	2	2	3	1
53d	1	1	4	1	2	2	3	3	2	1
82b	2	1	4	1	1	1	3	2	2	0
82c	2	2	3	1	2	1	1	2	2	0
83a	2	1	4	1	2	1	3	2	2	0
83b	2	1	3	1	1	1	3	2	2	0
83g	2	1	4	1	1	1	3	2	2	0
85a	1	1	3	1	1	1	3	3	2	0
86a	0	0	3	0	0	0	2	2	2	0
86b	2	1	3	1	1	1	2	2	2	0
86c	0	0	3	0	0	0	3	2	2	0
87a	2	1	4	1	1	1	2	2	2	0
89b	0	0	4	0	0	0	4	2	2	0
87a	2	1	4	1	1	1	2	2	2	0

DESCRIPCIÓ FAUNÍSTICA

OCELLS

La cartografia del valor de conservació del territori per als ocells a l'estiu i a l'hivern, elaborada per l'Institut Català d'Ornitologia a partir de l'Atles d'ocells nidificants de Catalunya i de l'Atles d'ocells de Catalunya a l'hivern, mostra, per a l'àmbit de les Franqueses del Vallès, valors poc destacats. Tanmateix, en aquests mosaics de conreus i boscos hi trobem dues espècies vulnerables com són la perdiu comuna (*Alectoris rufa*) i la tòrtora comuna (*Streptotelia turtur*), un fet que permet concloure que aquest mosaic d'hàbitats té un valor de conservació que caldria mantenir. De les espècies properes a l'amenaça s'esmenten la cogullada vulgar (*Galerida cristata*), la polla d'aigua (*Gallinula chloropus*), el capsigrany (*Lanius senator*) i el mussol (*Athene noctua*), entre d'altres. Per les observacions de camp cal afegir la presència esporàdica de l'àliga cuabarrada, que visita els erms del terme per a nodrir-se. Així mateix, el blauet, el corriol petit o l'abellerol són algunes de les aus que es poden observar fàcilment a l'època de nidificació i cria. Tot i que hi hagi dades insuficients per a la guatlla salvatge (*Coturnix coturnix*) com pel mussol banyut (*Asio otus*), la presència d'aquestes espècies posa de manifest un entorn natural de qualitat. Seria interessant confirmar la seva nidificació en el terme. Els ocells que potencialment es poden trobar a l'estiu i a l'hivern al municipi, segons els estudis elaborats per l'Institut Català d'Ornitologia, s'adjuten a les taules següents. En vermell s'han marcat les espècies qualificades de vulnerables (VU) i en groc s'han marcat aquelles espècies que tenen una categoria IUCN de propera a l'amenaça (NT).

Ocells potencialment presents a les Franqueses del Vallès a l'estiu

Nom científic	Nom català	Estatus UICN
Accipiter nisus	Esparver vulgar	LC
Acrocephalus arundinaceus	Balquer	LC
Aegithalos caudatus	Mallerenga cuallarga	LC
Alectoris rufa	Perdiu roja	VU
Anas platyrhynchos	Ànec collverd	LC
Apus apus	Falciot negre	LC
Apus melba	Ballester	LC
Asio otus	Mussol banyut	DD
Athene noctua	Mussol comú	NT
Caprimulgus europaeus	Enganyapastors	LC
Caprimulgus ruficollis	Siboc	LC
Carduelis cannabina	Passerell comú	LC
Carduelis carduelis	Cadernera	LC
Carduelis chloris	Verdum	LC
Certhia brachydactyla	Raspinell comú	LC
Cettia cetti	Rossinyol bord	LC
Cisticola juncidis	Trist	LC
Columba livia	Colom roquer	LC
Columba palumbus	Tudó	LC
Coturnix coturnix	Guatlla	DD
Cuculus canorus	Cucut	LC
Delichon urbicum	Oreneta cuablanca	LC
Emberiza calandra	Cruixidell	LC
Emberiza cirlus	Gratapalles	LC
Erithacus rubecula	Pit-roig	LC
Fringilla coelebs	Pinsà comú	LC
Galerida cristata	Cogullada vulgar	NT
Gallinula chloropus	Polla d'aigua	NT
Garrulus glandarius	Gaig	LC
Hippolais polyglotta	Bosqueta vulgar	LC
Hirundo rustica	Oreneta vulgar	LC
Lanius senator	Capsigrany	NT
Larus michahellis	Gavià argentat	LC
Loxia curvirostra	Trencapinyes	LC
Lullula arborea	Cotoliu	LC
Luscinia megarhynchos	Rossinyol	LC
Merops apiaster	Abellerol	LC
Motacilla alba	Cuereta blanca	LC
Muscicapa striata	Papamosques gris	NT
Oriolus oriolus	Oriol	LC
Otus scops	Xot	NT
Parus ater	Mallerenga petita	LC
Parus caeruleus	Mallerenga blava	LC
Parus cristatus	Mallerenga emplomallada	LC
Parus major	Mallerenga carbonera	LC
Passer domesticus	Pardal comú	LC
Passer montanus	Pardal xarrec	NT
Phylloscopus bonelli	Mosquiter pàl·lid	LC
Phylloscopus collybita	Mosquiter comú	LC
Pica pica	Garsa	LC
Picus viridis	Picot verd	LC
Regulus ignicapilla	Bruel	LC
Saxicola torquatum	Bitxac comú	LC
Serinus serinus	Gafarró	LC
Streptopelia decaocto	Tórtora turca	LC
Streptopelia turtur	Tórtora	VU

Strix aluco	Gamarús	LC
Sturnus unicolor	Estornell negre	LC
Sturnus vulgaris	Estornell vulgar	LC
Sylvia atricapilla	Tallarol de casquet	LC
Sylvia cantillans	Tallarol de garriga	LC
Sylvia melanocephala	Tallarol capnegre	LC

Troglodytes troglodytes	Cargolet	LC
Turdus merula	Merla	LC
Turdus philomelos	Tord comú	LC
Tyto alba	Òliba	NT
Upupa epops	Puput	LC

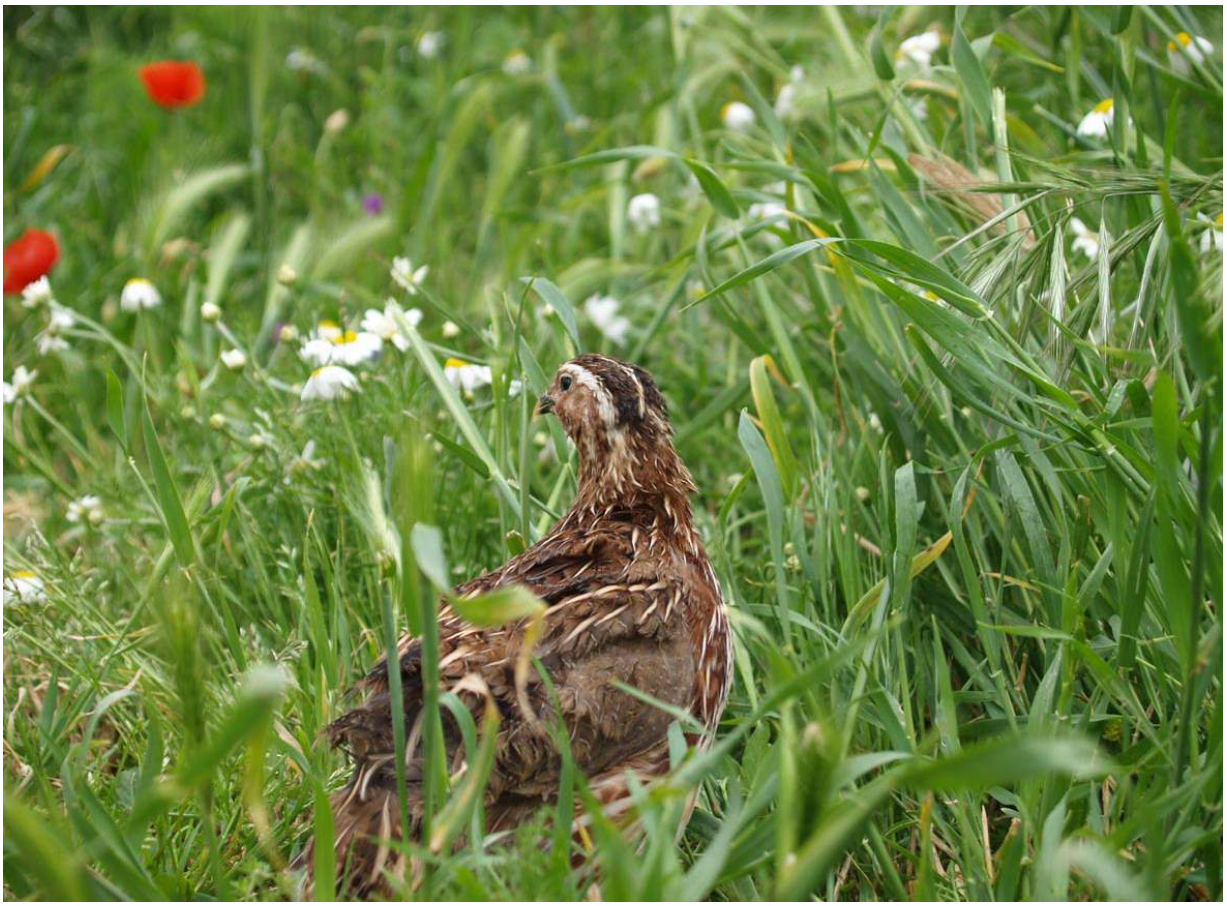

La guatlla és una espècie pròpia dels espais oberts de la qual no se'nn tenen dades suficients. Sent una espècie cinegètica es duen a terme repoblacions amb animals de granja i, per tant, la seva presència podria ser d'origen antròpic.

Estatus IUCN: EN, en perill; VU, vulnerable; LR, risc baix (inclou tres categories: CD, que depèn de programes de conservació; NT, quasi amenaçada; LC, preocupació menor); DD, dades insuficients.

** Descripció (PÀGINA SEGÜENT) del codi del camp Població a l'hivern de la taula d'ocells potencialment presents a l'hivern: R-Resident (si hi ha hivernants procedents de fora de Catalunya aquests són quantitativament molt poc importants), H-Hivernant (si hi ha residents, aquests són quantitativament molt poc importants), r-Predominantment resident (la part quantitativament més important de la població present a l'hivern és resident, però també hi ha exemplars que provenen d'altres regions), h- Predominantment hivernant (la part quantitativament més important de la població present a l'hivern prové d'altres regions, però també hi ha exemplars que són residents), D- Origen desconegut o en una proporció indefinida que no permet estimar si predomina la part resident o exclusivament hivernant.*

Ocells potencialment presents a Les Franqueses del Vallès a l'hivern

Nom científic	**Nom català**	**Estatus UICN Catalunya hivern**	**Estatus UICN Catalunya estiu**	**Estatus UICN Europa**	**Població a l'hivern***	COMENTARIS
Accipiter gentilis	Astor	NT	LC	NT	r	
Aegithalos caudatus	Mallerenga cuallarga	LC	LC	LC	R	
Alauda arvensis	Alosa vulgar	NT	NT	-	H	
Anthus pratensis	Titella	LC	LC	-	H	
Asio otus	Mussol banyut	DD	LC	DD	D	
Athene noctua	Mussol comú	NT	NT	NT	R	
Bubulcus ibis	Esplugabous	NT	LC	NT	D	
Carduelis carduelis	Cadernera	LC	LC	LC	D	(1)
Carduelis spinus	Lluer	LC	LC	-	H	
Certhia brachydactyla	Raspinell comú	LC	LC	LC	R	
Coccothraustes coccothraustes	Durbec	LC	LC	-	H	
Columba livia	Colom roquer	LC	LC	LC	R	
Columba palumbus	Tudó	LC	LC	LC	h	
Cyanistes caeruleus	Mallerenga blava	LC	LC	LC	R	
Dendrocopos major	Picot garser gros	LC	LC	LC	R	
Erithacus rubecula	Pit-roig	LC	LC	LC	h	
Fringilla coelebs	Pinsà comú	LC	LC	LC	h	
Galerida cristata	Cogullada vulgar	NT	NT	NT	R	
Garrulus glandarius	Gaig	LC	LC	LC	R	
Lophophanes cristatus	Mallerenga emplomallada	LC	NT	LC	R	
Lullula arborea	Cotoliu	NT	NT	LC	D	
Motacilla alba	Cuereta blanca	LC	LC	LC	h	
Motacilla cinerea	Cuereta torrentera	NT	LC	NT	D	
Parus major	Mallerenga carbonera	LC	LC	LC	R	
Passer domesticus	Pardal comú	LC	NT	LC	R	
Passer montanus	Pardal xarrec	NT	NT	NT	R	
Phoenicurus ochruros	Cotxa fumada	LC	LC	LC	D	
Phylloscopus collybita	Mosquiter comú	LC	LC	LC	h	
Pica pica	Garsa	LC	LC	LC	R	
Picus viridis	Picot verd	LC	NT	LC	R	
Prunella modularis	Pardal de bardissa	LC	LC	LC	D	
Regulus ignicapilla	Bruel	LC	LC	LC	R	
Regulus regulus	Reietó	LC	LC	LC	D	(2)
Serinus serinus	Gafarró	LC	LC	LC	D	
Sitta europaea	Pica-soques blau	LC	LC	LC	R	
Streptopelia decaocto	Tórtora turca	LC	LC	LC	R	
Sturnus vulgaris	Estornell vulgar	NT	NT	LC	h	(3)
Sylvia atricapilla	Tallarol de casquet	LC	LC	LC	h	

Sylvia melanocephala	Tallarol capnegre	LC	LC	LC	R	
Tringa ochropus	Xivita	LC	LC	-	H	
Troglodytes troglodytes	Cargolet	LC	LC	LC	D	
Turdus merula	Merla	LC	LC	LC	D	
Tyto alba	Òliba	NT	LC	NT	D	
Upupa epops	Puput	NT	NT	LC	D	

COMENTARIS

- (1) Les poblacions del centre d'Europa, d'on provenen, no estan en declivi, a diferència del que passa en alguns països
- (2) Sembla que hi ha anys que n'entrarien molts d'Europa i anys que no n'entraria quasi cap, per tant s'opta per un origen desconegut
- (3) La població del centre d'Europa, d'on prové, està en regressió

La cadernera és una de les espècies hivernants que tenen una notable presència en aquest període de l'any a Les Franqueses del Vallès.

MAMÍFERS

La informació geogràfica sobre el valor de conservació dels mamífers ha estat elaborada per l'empresa Minuartia a partir de l'estudi de probabilitat d'aparició de les diferents espècies de mamífers, i mostra valors molt poc destacables al municipi. Les poblacions de mamífers a Les Franqueses són les habituals dels ambients mediterranis. Tanmateix, pel fet de tractar-se d'un mosaic agroforestal existeixen diferents espècies de rates pinyades amb estats de conservació vulnerables i en perill. La pervivència d'aquest grup de mamífers depèn en bona part de la qualitat dels insectes i, per això, una agricultura sense elements tòxics és fonamental per a la seva conservació. En els ambients aquàtics és probable que es trobi una espècie de rata pinyada en perill, el rat penat de peus grans (*Myotis capaccinii*). Val a dir que aquesta espècie ha estat identificada als hàbitats aquàtics del Congost. En aquest mateix ambient destaca la comunitat de quiròpters a les parets verticals del marge esquerre i, sobretot, l'emblemàtica llúdriga (*Lutra lutra*), que s'ha citat i que és capaç de remuntar el riu Congost i arribar més enllà del tram mig, on el riu circula tranquil amb poblacions de peixos prou importants. Tot i no ser una espècie amenaçada a nivell de l'Estat espanyol, és una indicadora de qualitat dels rius.

Espècie	Nom català	IUCN
Atelerix algirus	Eriçó africà	LC
Eptesicus serotinus	Ratpenat dels graners	LC
Genetta genetta	Gat mesquer	LC
Hypsugo savii	Ratpenat muntanyenc	NT
Martes foina	Fagina	LC
Lutra lutra	Llúdriga	LC
Meles meles	Toixó	LC
Microtus agrestis	Talpó muntanyenc	LC
Microtus duodecimcostatus	Talpó comú	LC
Miniopterus schreibersii	Ratpenat de cova	VU
Mus spretus	Ratolí mediterrani	LC
Mustela nivalis	Mostela	LC
Myotis blythii	Ratpenat orellut mitjà	VU
Myotis capaccinii	Ratpenat de peus grans	EN
Myotis daubentonii	Ratpenat clar d'aigua	LC
Myotis emarginatus	Ratpenat d'orelles dentades	VU
Neovison vison	Visó americà	NE
Nyctalus leisleri	Ratpenat nòctul petit	NT
Oryctolagus cuniculus	Conill de bosc	VU
Pipistrellus pipistrellus	Ratpenat comú	LC
Pipistrellus pygmaeus	Ratapinyada nana	LC
Plecotus austriacus	Ratpenat gris	NT
Rhinolophus euryale	Ratpenat mediterrani de ferradura	VU
Rhinolophus ferrumequinum	Ratpenat gran de ferradura	NT
Sciurus vulgaris	Esquirol comú	LC
Suncus etruscus	Musaranya nana	LC
Sus scrofa	Porc senglar	LC
Vulpes vulpes	Guineu	LC

Descripció del camp Estatus IUCN: EN, en perill; VU, vulnerable; NT, quasi amenaçada; LC, preocupació menor); DD, dades insuficients. Més dades sobre l'estat dels mamífers a España: Libro Rojo (SECEM 2006 http://www.secem.es)

A la taula següent es pot veure el llistat d'espècies potencialment presents al municipi (en vermell es marquen aquelles espècie amb major grau d'amenaça i en groc les qualificades de vulnerables). En aquests llistats hi apareixen espècies que potencialment poden trobar-se a l'entorn de les Franqueses del Vallès, per les condicions geogràfiques, orogràfiques, climàtiques, de vegetació... que hi convergeixen. No es tracta, doncs, de llistats elaborats a partir de reculls de cites al municipi, però és molt orientatiu.

La llúdriga s'ha detectat en el tram del riu Congost dins del terme de Les Franqueses del Vallès.

RÈPTILS

El valor de conservació del territori pel que fa als rèptils és força destacable en el municipi, sobretot al sector est del terme. A tall informatiu, en la següent taula es llisten les espècies potencialment presents a la zona, en base a l'estudi de probabilitat d'aparició elaborat per l'empresa Minuartia (en groc es marquen les espècies amb major grau d'amenaça). Aquestes són espècies pròpies dels ambients naturals formats per mosaics d'espais oberts i boscos. Destaquem la localització de la tortuga de rierol (*Mauremys leprosa*), una espècie considerada vulnerable. Un estudi més aprofundit de la localització d'aquesta espècie pot ser útil per emprendre mesures de protecció específiques en els torrents o trams del riu Congost on s'hi pugui trobar.

Nom científic	Nom català	Estatus UICN
Rhinechis scalaris	Serp d'escala	LC
Malpolon monspessulanus	Serp verda	LC
Natrix natrix	Serp de collaret	LC
Hemidactylus turcicus	Dragó rosat	LC
Tarentola mauritanica	Dragó comú	LC
Podarcis hispanica	Sargantana ibérica	LC
Podarcis muralis	Sargantana roquera	LC
Psammodromus algirus	Sargantaner gros	LC
Psammodromus hispanicus	Sargantaner petit	LC
Chalcides striatus	Lludrió llistat	LC
Mauremys leprosa	Tortuga de rierol	VU

Descripció del camp Estatus IUCN: EN, en perill; VU, vulnerable; LR, risc baix (inclou tres categories: CD, que depèn de programes de conservació; NT, quasi amenaçada; LC, preocupació menor); DD, dades insuficients.

La serp verda és una espècie comuna del medi rural i present a Les Franqueses del Vallès.

DINAMISME AGRARI

El mapa del dinamisme agrari elaborat per Unió de Pagesos el 2013, aporta algunes informacions que complementen la visió que l'ajuntament de Les Franqueses del Vallès ha obtingut dels estudis encarregats sobre aquest sector.

El municipi, segons aquest treball, disposa d'una estructura agrària consolidada ja que, tot i tenir una ocupació agrària molt dèbil (el percentatge d'ocupats en el sector primari és menor al 2%), un relleu generacional mitjà (encara hi ha més titulars d'explotació majors de 65 anys que menors de 45) i no tenir noves incorporacions de joves agricultors (menors de 40 anys), té una elevada presència d'explotacions agràries prioritàries, un nombre d'explotacions amb activitats complementàries per sobre de la mitjana provincial, i existeix un comerç de proximitat amb un operador de venda directa (Mongetes del Ganxet Agrovalls). A més, aquest municipi destaca per estar inclòs dins la Denomicnació d'Origen Protegida de la Mongeta del Ganxet i per tenir una presència d'agricultura ecològica per sobre de la mitjana provincial.

La major part de la superfície agrícola del municipi està qualificada amb un potencial econòmic mitjà, que resulta amb un

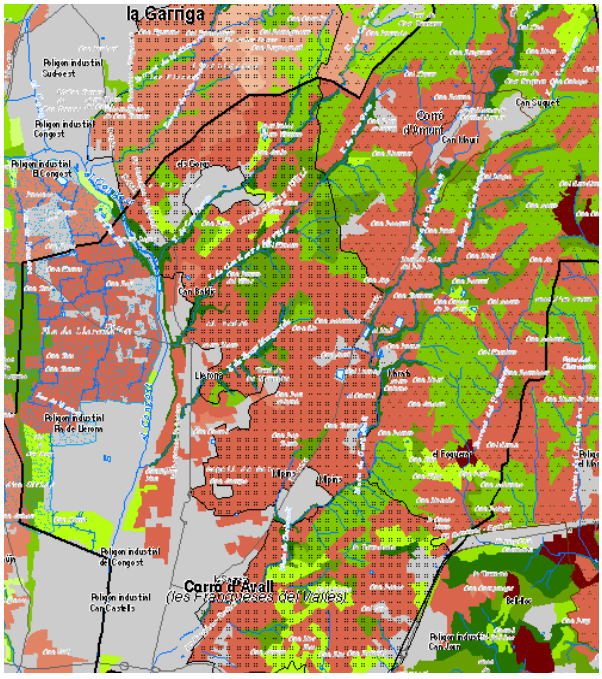

Dinamisme socioeconòmic del sector agrari i zones d'interès agrari

dinamisme agrari agrícola Mitjà - Consolidat. Aquesta categoria inclou les àrees de conreus herbacis extensius de secà amb un rendiment econòmic potencial baix, valorat entre 1.000 i 1.400 €. També es detecten dues àrees (les finques de el Foguerrar i de can Carbonell-ca l'Ametlletar) qualificades amb un dinamisme agrari molt sòlid, de conreus herbacis extensius de regadiu, amb un potencial econòmic molt alt, corresponent a un rendiment econòmic valorat entre 4.000 i 6.000 € per hectàrea.

Respecte al dinamisme forestal aquest és majoritàriament consolidat, amb pinedes de pi blanc i pinedes de pi pinyer amb un rendiment econòmic potencial mitjà-baix, valorat entre 120 i 140 € per hectàrea. També hi ha unes clapes amb dinamisme forestal sòlid format sobretot per alzinars, carrascars i boscos mixts amb predomini d'alzines i carrasques en els quals el rendiment econòmic potencial es valora entre 170-210 € per hectàrea. Per últim també es detecten certes taques de dinamisme forestal molt sòlid, corresponent a plantacions de coníferes, amb un rendiment econòmic potencial entre 500 i 700 € per hectàrea. Tanmateix, més enllà d'aquestes dades cal considerar també els aspectes organitzatius de les finques ja siguin forestals o agràries (disposar de plans tècnics de millora forestal, cooperatives de comercialització del producte, etc.).

El municipi inclou part de 4 Zones d'Interès Agrari. Les ZIA, delimitades i estudiades també per la Unió de Pagesos, es defineixen com a unitats dins del SNU amb un dinamisme agrari màxim i que tenen com a característica principal una activitat agrària important, amb una activitat econòmica destacada i un valor social a la comarca rellevant. D'aquestes 4, les 3 més rellevants per la superfície que ocupen dins el municipi són:

- El Rieral-Cardedeu (sector nord-est del terme): des del punt de vista agrari és molt important donada la seva condició de zona de regadiu alimentada pel pantà de Vallforners (Cànoves) i que rega tota la zona del Rieral i Cardedeu. La zona del rieral és la més productiva, per condició de plana i pel seu microclima favorable, com la resta de zones de la Plana del Vallès (Marata, Llerona, Vall del Tenes, Mogent) formant una continuïtat agrària. En tot aquest àmbit també destaquem la importància del a ramaderia complementant l'activitat agrícola, que és extensible a bona part de la comarca del Vallès Oriental.

- La Marata (sector central del terme): es reconeix un dinamisme agrari actiu, si bé actualment es troba força amenaçada per la planificació del pas de noves infraestructures. Es considera que aquest escenari augmentarà significativament la fragmentació i discontinuïtat a l'espai. La zona de Marata destaca perquè, avui per avui, es considera la menys fragmentada dins d'aquest àmbit, i per tant, esdevé una peça a preservar. D'aquesta zona se'n destaca, sobretot, el cultiu dins la D.O.P Mongeta del Ganxet. Aquesta denominació protegeix la mongeta (Phaeseolus vulgaris L) del tipus de varietat Ganxet comercialitzada com a llegum seca, cuinada i conservada.

- El pla de Llerona: presenta un dinamisme agrari actiu però amb un punt d'amenaça igual que la zona de Marata. No obstant, a diferència d'aquesta, s'ubica en una plana estratègica pel territori, que continua sota l'amenaça del Projecte del Quart Cinturó. És precisament en el pla de Llerona on previsiblement es farà la connexió entre aquesta via i la C-17.

PLANEJAMENT TERRITORIAL I ESPAIS PROTEGITS

D'acord amb el Pla Territorial de la Regió Metropolitana de Barcelona, la major part del sòl no urbanitzable del terme de les Franqueses del Vallès es troba definit de protecció especial. No obstant, destaca la gran àrea de protecció preventiva envoltant Corró d'Avall, Milpins, Bellavista, el polígon industrial del Pla de Llerona en forma de cercle amb límits a Llerona i el polígon industrial Can Jorn.

El Pla Territorial de la Regió Metropolitana respecte a les zones de l'àmbit dels sistemes oberts, es marca com a objectiu assegurar l'estructura del sistema. Com estructura i funcionalitat dels espais oberts se'n destaca la plana del Vallès, amb un important mosaic agroforestal, molt transformat pels assentaments, infraestructures i fenòmens de periurbanitat, però que encara manté uns valors naturals, socials i territorials de gran importància.

A més cal destacar la presència d'un Lloc d'Interès Comunitari (LIC) a designar com a Zona d'Especial Conservació: Riu Congost (codi ES5110025). La superfície total d'aquest LIC dins les Franqueses és de 132.07 ha (més del 35% del total de l'espai). Per a més informació sobre aquest espai consultar la web *http://www.zec.cat/fitxa_espais.php?id=ES5110025&codiRegio=MED.*

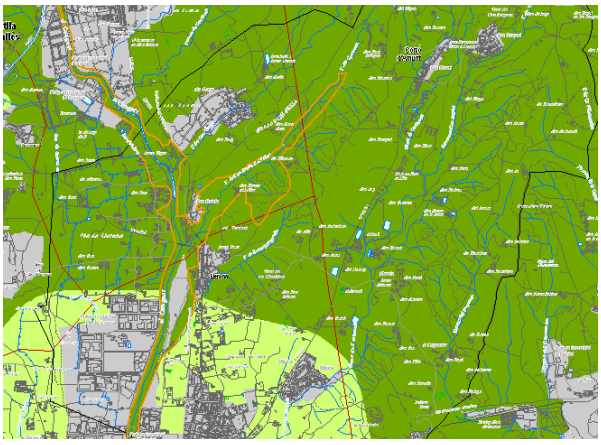

Sistema d'Espais Oberts del PTMB i espais protegits

RECOMANACIONS DE CONSERVACIÓ I MILLORA PAISATGÍSTICA

Les Franqueses del Vallès disposa dels elements de la flora i la fauna mediterrània propis de la muntanya baixa, sense que hi existeixin elements singulars o rars respecte del conjunt de Catalunya. Tanmateix, el paisatge natural està composat per un mosaic d'hàbitats la combinació dels quals (boscos, conreus, matollars i marges arbustius) creen una imatge de bon estat de conservació general. De fet, aquesta qualitat paisatgística ha estat destacada en una obra fotogràfica que recull, amb el títol de "poesia visual", imatges del paisatge rural del terme que mostren aquesta component estètica que incorporen.

El mosaic d'hàbitats

La conservació i millora d'aquest mosaic d'hàbitats passa, d'una banda, per evitar que hi apareguin usos o activitats incompatibles, per a la qual cosa cal desenvolupar una planificació urbanística municipal adequada i una subsegüent bona gestió del seu compliment. D'altra banda, caldrà afavorir el manteniment i la millora de les activitats (agrícoles, ramaderes, forestals) que han donat lloc a aquest mosaic, a través dels instruments de caràcter municipal que puguin estimular aquestes activitats.

La connectivitat biològica

A l'auditoria ambiental es proposava com a actuació l'elaboració d'un mapa de la connectivitat biològica del municipi consistent en una anàlisi, una diagnosi i una delimitació de l'àmbit de connectivitat del municipi. Aquest estudi havia d'incloure-hi les consideracions oportunes sobre les característiques de la xarxa viària del municipi, el sòl urbanitzat i urbanitzable i els espais naturals, sent un dels seus objectius l'afavoriment de la biodiversitat del municipi. També recomanava adequar i naturalitzar les zones d'interacció entre el sòl urbà i el sòl no urbanitzable, evitant una ruptura paisatgística i funcional en els límits del sòl urbà i el sòl no urbanitzable, tenint en compte la situació, el disseny i la composició de les zones verdes existents.

El municipi de Les Franqueses del Vallès té la característica que inclou quatre formes de paisatge en alguns casos perfectament harmonitzats, el medi urbà, els conreus, els marges dels conreus i les bosquines.

De les dades del SITxell es pot desprendre que la connectivitat per als grups faunístics principals de vertebrats (ocells, mamífers, rèptils) no presenta una fragmentació important en aquests moments, tot i que les previsions de la reserva de sòl per a l'anomenada infraestructura viària del Quart cinturó podria canviar definitivament la qualitat connectiva actual.

Cal destacar que, malgrat que el terme té sobre el plànol una densa xarxa viària, en realitat, majoritàriament, es tracta de camins rurals que han estat asfaltats i que són de circulació de baixa intensitat. En canvi, sí que es cert que, mentre la connectivitat al nord del municipi és adequada, aquesta queda alterada al sud, tant per la carretera C-251 com per la traça ferroviària de la línia Barcelona-Portbou. En conseqüència, seria interessant aprofitar qualsevol oportunitat que es pugui presentar (arranjaments de vies, millores estructurals, etc.) per permeabilitzar, en la mesura possible, aquestes infraestructures de transport.

Pel que fa a la connectivitat entre el parc natural del Montseny i la plana del Vallès, es pot considerar bona gràcies al relleu aturonat del municipi i de la bona xarxa de torrents que ho facilita. Per tant, cal plantejar criteris d'ordenació territorial que atorguin valor a aquests elements del paisatge natural que, més enllà dels aspectes de conservació de la biodiversitat, també representen un patrimoni visual i, per tant, recreatiu important.

Els cursos d'aigua

El riu Congost, al pas per Les Franqueses del Vallès, és un espai fluvial singular i valuós, ubicat a la plana agrícola del Vallès, que acull diversos hàbitats en bon estat de conservació, molt representatius del paisatge fluvial de la plana al·luvial. Aquests hàbitats ofereixen refugi a diferents espècies animals i vegetals autòctones d'elevat interès ecològic i social i amb un gran potencial de millora.

Entre els grups que s'hi poden trobar destaca la comunitat d'ocells, ja que més d'un centenar d'espècies nidifiquen o passen l'hivern a l'entorn del riu. L'àliga cuabarrada caça en els espais oberts, i el blauet, el corriol petit o l'abellerol es poden observar fàcilment a l'entorn del riu a l'època de nidificació i cria. Entre els mamífers, és remarcable la comunitat de quiròpters a les parets verticals del marge esquerre i l'emblemàtica llúdriga, capaç de remuntar el riu Congost i arribar més enllà del tram mig, on el riu discorre tranquil i s'eixampla.

L'auditoria ambiental del municipi es proposava, entre altres objectius referents al medi aquàtic, ordenar els espais de l'entorn fluvial de tot el tram del riu Congost per tal de recuperar: els valors naturals del riu, la funció de connector ecològic, els accessos i serveis relacionats i l'ús públic compatible amb els valors naturals propis dels espais fluvials.

La llera del riu Congost al seu pas per Les Franqueses constitueix un dels hàbitats naturals singulars del municipi i en el qual més enllà de les actuacions de conservació realitzades és un element que estructura el territori del municipi.

Certament, l'espai fluvial del Congost i del torrent de Can Rovira del Villar, forma part de la xarxa Natura 2000. Les actuacions de sensibilització, per facilitar l'observació de la fauna i d'eradicació d'espècies invasores, han estat una constant en els darrers anys. L'Associació Hàbitats, per exemple, amb recursos de la Fundación Biodiversidad portaran a terme, durant el 2014, en el marc del "Programa de custòdia fluvial en la gestió local de la Xarxa Natura 2000 a la conca del Besòs" i en col·laboració amb el Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, la restauració del tram que va des de l'entrada al municipi de Les Franqueses del Vallès fins al pont de la carretera BV-1433. Aquesta actuació, emmarcada en l'objectiu d'afavorir la participació social en la gestió de l'espai fluvial, se centrarà en l'eradicació d'espècies de flora exòtica invasora així con en la revegetació amb espècies autòctones. A banda, s'instal·laran refugis per a la fauna i es retiraran deixalles de la riba. Aquesta actuació se centrarà en el tram del riu Congost davant del Parc del Falgar i la Verneda (tram de Llerona).

Un altre exemple d'actuació és el del camí de caràcter intermunicipal per vianants i ciclistes que circula per la riba dreta del riu Congost des de La Garriga fins a Les Franqueses. En aquest, són remarcables les diferents instal·lacions (amagatalls per observació de fauna, plafons descriptius,...) que s'hi troben, especialment interessants com a reclam per sensibilitzar respecte a la biodiversitat.

El projecte del Parc del Falgar i la Verneda

Aquest projecte és el resultat de la participació ciutadana que va apostar per convertir aquesta zona a la riba esquerra del riu Congost en una gran zona verda sostenible d'ús per a la ciutadania. En aquest sentit, els veïns reclamaven que el parc havia de contenir diferents nivells de renaturalització a fi de fer compatible la recuperació de les espècies de flora i fauna. Per aquest motiu el parc contempla 4 grans àrees diferenciades sobre una superfície de 170.000 m2 que ha de combinar un espai natural, l'ús públic per fer esport i l'àrea de lleure.

El que s'anomena parc del Falgar, entre el pont de la carretera BV-1433 i el pont entre el Camí antic de Vic i el carrer França, quedarà completament tancat i es dividirà en 3 zones de menor a major naturalització i de major a menor presència humana.

La zona 1 del llac (nucli) està constituïda per un llacuna artificial envoltada d'una tanca metàl·lica que la fa infranquejable.

La zona 2 (zona de transició) serà una àrea natural de 23.800 m2 per poder gaudir de l'exercici i del lleure a l'aire lliure. És una àrea poc definida que clarament està prevista com una zona de transició abans d'arribar a la zona del llac.

La zona 3 (zona de l'aparcament i serveis) serà la zona més accessible i es dividirà en 8 àrees:

Tram del torrent de Santa Margarida al costat de l'església de Llerona en el qual s'aprecia (febrer 2014) que li han talat tota la seva vegetació de ribera.

-àrea 1: inclourà un aparcament asfaltat per a un centenar de places de cotxes, quatre autocars i un circuit d'educació viària.

- àrea 2: una esplanada de 1.500 m2 amb un espai polivalent
- àrea 3: un edifici de manteniment i serveis
- àrea 4: jocs infantils
- àrea 5: aparells de rehabilitació
- àrea 6: zona d'esbarjo i de descans amb taules i bancs
- àrea 7: un circuit esportiu
- àrea 8: una zona de reciclatge

La zona 4 (la Verneda). Aquesta zona queda a l'altra banda del pont i no té un accés fàcil com l'àrea del Falgar (que consta de les 3 zones anteriors). La verneda, com el seu nom indica està previst que sigui un espai de devesa arbòria plantada amb espècies d'arbres de fulla caduca com el vern, l'àlber i el pollancre. Aquesta àrea actualment ja està plantada i presenta una depressió central que atorgarà a l'indret un nivell de naturalització més gran.

L'obra és un projecte de l'empresa GESA, amb seu social a Les Franqueses del Vallès. És una enginyeria especialitzada en la redacció de projectes d'enginyeria, arquitectura i obra civil i ha comptat amb un ampli procés de participació ciutadana.

Algunes recomanacions que es poden fer des del punt de vista expert i a partir d'altres experiències similars són les següents:

Sobre la zona del Llac:

El tancament perimetral de llac allunya la làmina d'aigua (potencial espai natural) del seu caràcter silvestre. Per altra banda, la vora de la cubeta està plastificada (aquesta és ben visible quan el nivell és més baix), fet que reforça el caràcter artificial d'aquesta àrea. En aquestes condicions hi ha dubtes raonats que aquest espai pugui funcionar per al foment de la biodiversitat, com és palès en les nombroses basses d'emmagatzematge d'aigua similars. Els pendents no faciliten l'accés d'ocells aquàtics ni tampoc el creixement de vegetació helofítica, la qual és fonamental per a la renaturalització d'un espai d'aquestes característiques.

L'aportació d'aigua o el manteniment de la làmina d'aigua no es fa amb un sistema de bombeig amb energies renovables (solar, eòlica o mixte) dels pous previstos de subministrament. Tant per raons econòmiques com de concepte seria important que fos d'aquesta manera.

Al voltant del llac (dins del perímetre tancat) caldria haver planificat ja la revegetació encaminada a protegir la pròpia riba i facilitar també el creixement de vegetació d'interès per

El llac del parc del Falgar en el qual s'aprecia el seu caràcter artificial i que no ha tingut en compte una revegetació del seu perímetre.

Vista de la zona de la Verneda del parc del Falgar en la qual es pot apreciar la plantació d'arbres de ribera que insinua un possible curs d'aigua intern.

El parc del Falgar en una vista de la zona de transició destinada a convertir-se en una àrea per gaudir de l'exercici i l'aire lliure.

a la fauna. Provisionalment, l'actual tancament de llac podria haver inclòs dins seu aquesta àrea de revegetació i així de passada protegir el seu creixement. Avui, malauradament, el tancament actual únicament impedeix l'accés a la vora de l'aigua per raons de seguretat.

L'actuació d'espai aquàtic presenta dubtes raonables que acompleixi la seva missió en un futur, especialment pel fet de no haver previst ni una riba esglaonada que permeti la colonització de vegetació helofítica (canyissar) ni el mateix pel que fa a les illes.

Tampoc queda clar que s'hagi previst un sistema de depuració de l'aigua estancada. En aquest sentit caldria pensar, si més no, amb un sistema d'aireació repartit per tota la cubeta del llac.

En síntesi, tal i com està dissenyat el llac, potser caldria plantejar-se el seu ús futur. O bé, s'opta clarament per la seva naturalització (tancament perimetral permeable per a la fauna, revegetació de la ribera, tractament de l'aigua, naturalització de la cubeta, etc.) o tal vegada seria millor que al llac se li atorgués una funció de lleure per a barquetes a manera de llac urbà (cas, per exemple, del llac del Parc Catalunya de Sabadell) el qual, a banda d'un èxit notable de públic, permet fer viable econòmicament el manteniment i neteja de la làmina d'aigua.

Sobre la Verneda

L'àrea de la Verneda, més enllà que sigui un espai arbrat tipus devesa, hauria estat interessant preveure també un canal d'aigua, ja que aquest permetria atorgar a l'arbreda un gradient d'humitat i, en conseqüència, incrementar la biodiversitat de la zona. Hi ha prou exemples d'aquest tipus de plantejament que podrien ser inspiradors. Lògicament, en aquest cas podria ser una simple desviació d'un petit cabal del riu que torni novament al riu després d'irrigar especialment el fons de la Verneda amb un disseny amb meandres i fins i tot alguna zona de petit bogar (amb Typha sp). De fer-se aquesta derivació amb aigua del riu caldria que fos de mínim cabal per evitar la deposició de sediments en els moments de màxima càrrega d'aquest o preveure algun sistema que el tanqui quan el riu porta una determinada càrrega de sediments de forma automàtica.

La xarxa de rieres

El municipi de Les Franqueses del Vallès s'estructura a partir de les valls fluvials del torrent de can Gorgs, el torrent de can Rovira del Villar, la riera de Carbonell, el torrent del Foguerar i el torrent del Clavetaire. Aquestes generen un paisatge ondulat que se succeeix entre els fons de valls i carenes.

La influència de l'ambient aquàtic del riu Congost permet que en determinades èpoques de l'any puguem observar aus d'aquest medi en els conreus.

Vista del torrent del Foguerar des de la carena del Sabater on s'aprecia la plantació artificial de pollancres.

Tram de la riera de Carbonell en un tram clarament urbà dins el nucli de Corró d'Avall. En aquest cas s'aprecia el seu aspecte d'ambient ajardinat.

Aquestes rieres no tenen majoritàriament una làmina d'aigua permanent, sinó estacional. En general poden contenir alguns arbres de ribera autòctons, però sobretot s'hi ha plantat pollancres i altres espècies per al seu aprofitament. Precisament, en una de les visites de camp es va poder observar com s'havia talat tota l'arbreda d'una part del torrent de Santa Margarida, a tocar de Santa Maria de Llerona.

És evident doncs que, si bé en termes de comunitats naturals aquests torrents no tenen una significació especial, sí que la tenen en termes paisatgístics malgrat que sovint es tracta simplement de passeigs fluvials amb pollancres. En altres casos, no arriba ni a això, i a la llera hi creix només la canya americana i alguns arbustos d'indrets humits.

En conjunt els principals torrents abans esmentats i alguns ramals configuren un paisatge particular que caracteritza al municipi. Els fons dels torrents no s'aprofiten per a les activitats agrícoles i es relliguen amb altres marges revegetats constituint faixes de vegetació natural en la qual hi poden nidificar alguns ocells comuns d'aquests hàbitats. Es precisament, per aquesta riquesa del mosaic agronatural que es pot observar una interessant biodiversitat d'ocells. És precisament, el nodriment que ocasionalment pot oferir la gestió agrària que permet observar (de forma puntual i esporàdica) la presència d'ocells aquàtics pasturant pels sembrats. Aquesta presència que en cap cas representa un perjudici per als conreus si que visualitza la qualitat ambiental del sistema agronatural.

Trams de torrents de conservació prioritària

Una iniciativa que podria resultar molt útil i efectiva seria la realització d'un inventari de l'estat de conservació dels torrents i rieres del municipi en els seus diferents trams. L'objectiu final seria planificar, prioritzar i executar les actuacions adequades per a mantenir en un bon estat de conservació determinats trams de la xarxa fluvial del terme. Aquesta caracterització dels torrents també podria permetre plantejar, en alguns d'ells, l'adequació del terreny per fer-hi basses naturals que creessin una xarxa de punts d'aigua o zones humides que contribuirien a millorar la biodiversitat del municipi.

A tall d'exemple, es llisten alguns dels trams de torrent o zones els quals s'atorga un paisatge d'especial qualitat visual:

- Tram final del torrent de can Gorgs
- Torrent de Santa Margarida després del pont del camí cap a Marata
- Torrent de can Grau, tram entre can Manelic i can Grau Xic

La riera de Carbonell

La conservació de la riera de Carbonell com un dels principals eixos fluvials del terme és un dels punts que ja es van apuntar en l'auditoria ambiental del municipi. Malgrat que prop de la desembocadura està en una situació ambiental desfavorable, també s'observa que té bones qualitats ambientals especialment en el tram mig i alt, incloent algunes formacions ripàries amb verns. A més, en alguns trams s'hi fan petits tolls, especialment en el tram entre Corró d'Amunt i Marata, sobretot en moments puntuals de la temporada plu-

Observatori per a aus aquàtiques dins les actuacions de conservació de l'espai natural protegit Riberes del Congost. Aquesta actuació és un bon exemple del que es podria propiciar a la bassa del parc del Falgar en el cas que aquesta s'adeqüés per a funcionar com una zona aquàtica d'interès per a la fauna silvestre.

josa, i que romanen amb aigua corrent segons la meteorologia. Tot i que no desenvolupa comunitats de fauna aquàtica permanents, sí que aquesta presència d'aigua temporal és determinant per a algunes de les poblacions faunístiques. En el seu tram final s'incorpora a la urbanització de Corró d'Avall responent més a criteris d'integració com a verd urbà que com espai naturalitzat.

Seria interessant disposar d'un estudi més aprofundit de la riera per tal d'analitzar en detall el seu estat, identificar i emprendre accions de recuperació i naturalització en els trams amb problemes de conservació i garantir la seva preservació en els trams que no estan degradats.

L'estat dels boscos

A l'auditoria ambiental del municipi ja s'estableix que, tot i que no hi ha una activitat forestal rellevant en sentit econòmic, la superfície forestal té un paper ecològic fonamental. Al voltant d'un 10% de la superfície total del municipi la formen boscos mixts de pi blanc i alzina. Aquestes taques boscoses dins del mosaic agrícola predominant representen espais per al manteniment de la biodiversitat, especialment pel que fa a ocells forestals que nidifiquen en aquests i aprofiten per alimentar-se de rosegadors i insectes de les zones agrícoles, i mantenir així sota control certes espècies que podrien resultar perjudicials per als conreus.

El valor productiu fustaner i no fustaner que puguin tenir els boscos mediterranis que trobem al municipi queda superat pel valor paisatgístic i per les funcions ecològiques que realitzen, com ara la protecció dels sòls en front de l'erosió, la regulació de l'aigua, el segrest de carboni, l'espai per al passeig i el lleure o la conservació de la biodiversitat. Tot i que es tracta de serveis que no són fàcils de valorar econòmicament, representen tanmateix un patrimoni col·lectiu insubstituïble. Cal remarcar que són diverses les finques forestals que són gestionades amb criteris tècnics silvícoles (el total d'explotacions forestals és de 39, cosa que evidencia que es tracta d'una propietat força fragmentada). Algunes de les principals finques disposen del seu pla tècnic d'explotació forestal aprovat, fet que fa palès que aquestes masses forestals mantenen un interès econòmic i alhora són apreciades pels seus propietaris.

Els boscos són un valor patrimonial que contribueixen de manera cabdal a la conservació dels molts valors naturals i paisatgístics. Però aquest valor patrimonial no es contempla en l'ordenació territorial i simplement s'avaluen els seus recursos comerciables (llenya, essencialment). Caldria fer notar que la planificació de la gestió forestal és també una garantia per a la protecció del bosc contra l'impacte dels incendis forestals. Alhora, cal destacar que la xarxa de camins que voreja i s'endinsa per algunes de les masses forestals és una oportunitat també per a les activitats de lleure (excursions per

Bosc situat en el Pla de Llerona en el qual s'aprecia que ha estat intervingut silvícolament per minimitzar el risc d'incendi.

Bosc fent mosaic amb els conreus a la zona de l'anomenat Bosc d'en Nicolau a tocar de can Jo.

El bosc de la zona de la Serra de can Guilla a tocar de Can Pere Sauquet en el qual el mosaic forestal i agrari s'ajunta amb el torrent de can Grau .

la xarxa de camins, que d'altra banda, està ben senyalitzada i és emprada per vianants i ciclistes a diari), i que representa un important benefici col·lectiu.

En aquest sentit, es podria aprofitar que alguns d'aquests boscos són travessats per camins i itineraris excursionistes. Més enllà de la senyalització dels itineraris es podria dissenyar, amb la col·laboració dels propietaris forestals, un pla de sensibilització sobre els boscos del municipi en el qual s'identifiquessin els diferents tipus de bosc, es mostressin les seves característiques i sobretot els seus beneficis i serveis, i es sensibilitzés els visitants a passar pels camins marcats i a respectar aquesta riquesa que aporten al municipi.

L'ajuntament de Les Franqueses del Vallès ha editat una guia sobre els Arbres d'especial interès de les Franqueses, un document que posa de manifest la voluntat de donar a conèixer el valuós patrimoni arbori en el marc d'un ric i divers entorn natural.

Bosc situat en el Pla de Llerona en el qual s'aprecia que ha estat intervingut silvícolament per minimitzar el risc d'incendi.

L'estructura agrària

Més del 50% de la superfície municipal està dedicada a l'activitat agrícola, majoritàriament a conreus herbacis de secà. Amb un 4% de la població activa en el sector és un dels municipis amb més pagesos censats.

La producció agrícola es basa en els conreus farratgers de diferent intensitat i amb certa variació d'espècies. La resta de conreus són més modests i amb un ús familiar i local. L'agricultura ecològica (2007) està censada en 36.20 ha.

Els conreus més abundants són els conreus farratgers de secà, però els de regadiu han anat en augment els darrers anys prenent un lloc força important. En qualsevol cas cal prendre en consideració aquest procés d'intensificació agrícola ja que podria arruïnar el paisatge rural actual.

Segons les dades associades la cartografia del dinamisme agrari (2003) a les Franqueses del Vallès hi havia censades 246 ha de conreus llenyosos, de poma, pera i avellana; 948 ha de cereal d'ordi, blat, civada, sorgo i 21 ha d'horta d'enciam i mongeta tendra.

La resta de superfície de conreus, a base de cereals i lleguminoses de secà i arbres de fruita seca ocupen una superfície força inferior. Tot i que el seu nivell de producció és més moderat que els conreus més intensius, aquests estan lligats a explotacions familiars que distribueixen el seu producte a nivell local i sobretot transformat en productes ramaders. La intensificació de l'activitat del sector agrícola-ramader és ben palesa. Els estudis sobre el sector reconeixen que mentre que l'activitat ramadera al municipi en els darrers 15 anys ha perdut bona part de les seves explotacions ramaderes, més del 50%, el nombre de caps de bestiar ha augmentat lleuge-

Zones de microconreus de secà amb marges d'ametllers a la zona de can Marieta per sobre el Polígon el Ramassar.

Vistes des dels conreus de secà plens de ravenissa blanca des del camí de la serra del Cementiri amb el Montseny al fons.

rament. Això ha estat sens dubte per raons de la intensificació de l'activitat. Tanmateix, la intensificació comporta una major despesa energètica, un major consum d'aigua, augment del risc de malalties i una certa problemàtica ambiental associada, centrada molt especialment en els residus que genera i en el seu reaprofitament. L'activitat ramadera és diversa però té en el bestiar boví i porcí les espècies predominants quant a unitats ramaderes.

De moment, no s'aprecia un impacte territorial perquè les explotacions ramaderes estan localitzades i no hi ha ramaderia extensiva que aprofiti, per exemple, la biomassa forestal. Tampoc s'aprecia que tingui un impacte ambiental sobre els recursos aquàtics del municipi.

La dinamització de l'entorn rural

Qualsevol aportació que es pugui fer per plantejar una dinamització de l'entorn rural per a que es preservi l'activitat agrària com a generadora de paisatge, passa per la concepció de l'anomenat entorn rural. L'entorn rural com a definició (1) ha quedat limitat a la identitat i els discursos socials que han considerat la ruralitat com una vocació: ser de poble. Hi ha diverses posicions intel·lectuals que defensen que no es tracta d'una negació respecte a la urbanitat sinó d'una coexistència de dues realitats des d'un punt de vista econòmic, social i territorial. La coexistència i la interrelació d'ambdós contextos ha de tenir en compte les demandes mútues: el món urbà demana al rural un territori multifuncional, un paisatge harmònic i una construcció tradicional que conservi els espais d'esbarjo, i el món rural demana a l'urbà el reconeixement de la conservació dels espais rurals i la possibilitat de mantenir-los (beneficis ambientals).

En aquest sentit les demandes són de millora de la qualitat de vida en les zones rurals i el foment de la diversificació de l'economia rural, i que les polítiques públiques han d'apropar i equiparar la qualitat de vida del món rural i el món urbà. Per tant, incrementar l'activitat econòmica i la taxa d'ocupació, revitalitzar la vida comunitària i associativa als pobles, promoure la creació de microempreses i l'artesania, fomentar les noves tecnologies de la informació i la comunicació i desenvolupar el turisme són algunes de les propostes que es contemplen per estimular la ruralitat. D'acord amb aquesta idea, el concepte ruralitat ha de poder incloure les tres estructures bàsiques de qualsevol societat: l'econòmica, la social i la cultural.

En termes d'una anàlisi més pràctica, ens podem adonar que l'estructura rural que manté el municipi de Les Franqueses del Vallès, especialment pel que fa als nuclis de Llerona, Marata i Corró d'Amunt, està suportada sobre una xarxa de co-

Aprofitament del sòl agrícola per a la pastura i hospedatge de cavalls destinats a montar.

Parc urbà a tocar de la riera de Carbonell en una zona propera a la urbanització Milpins i de la residència d'avis de can Avel·lí.

Ramat de cabres a tocar de can Sastre, un bon exemple de ramaderia extensiva i complementària a l'activitat agrícola.

(1) Mon Rural i joves (2010) http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/Publicacions/Col_Estudis/Estudis31.pdf

municacions que facilita la interconnexió, no només entre els diferents nuclis, sinó també amb la capital de la comarca i les vies ràpides cap a Barcelona. També, tot i que sigui una línia fèrria de les més ineficients de la xarxa de rodalies del país (Barcelona-Vic), aquesta també és un element de dinamització territorial. De fet, la parada de Corró d'Avall (en el mateix municipi) cal considerar que es complementa amb l'estació de Granollers centre de la línia Barcelona-Portbou, la qual està molt ben connectada mercès a la ronda de la C-352 que envolta el barri de Bellavista i des de la qual hi ha un enllaç cap a Marata i la resta dels nuclis de Les Franqueses del Vallès.

Els experts assenyalen que la qualitat rural no la marca només l'agricultura. L'agricultura ja no és l'única feina que identifica la ruralitat segons els indicadors objectius clàssics, encara que de moment es mantingui força arrelada en la identificació subjectiva col·lectiva. Les comunicacions i les transformacions tecnològiques i culturals estenen la mentalitat urbana en la trama rural i aquestes, curiosament, també cerquen en la ruralitat un àmbit de refugi.

Actualment moltes de les antigues masies s'han convertit en habitatges privilegiats envoltats de natura, on les terres adjacents s'exploten per part d'uns pocs pagesos que han acumulat la gestió de conreus en diferents règims de benefici mutu. Gràcies a aquest manteniment d'una població pagesa mínima clau és possible que aquests edificis, abans de suport a l'activitat agrícola, siguin avui residències i espais de teletreball o de consultoria. Tanmateix, també es podria donar el fet que la pròpia qualitat del paisatge rural actual es pugui perdre en la mesura que aquestes espais oberts de cultiu es deixin de conrear i es converteixin en boscos.

De fet, si atenem a l'anàlisi a l'evolució de les cobertes vegetals entre 1956 i l'actualitat podem afirmar que, llevat dels terrenys agrícoles convertits en urbans, la resta han mantingut una certa continuïtat temporal quant a l'ús com a cultiu. Aquesta realitat podria canviar si no es posen les bases d'ordenació territorial que obliguin als propietaris "no pagesos" a cercar acords per tal que les terres de conreu dels seus voltants es mantinguin en activitat.

Avui, l'agricultura ja no és la feina que identifica la ruralitat. Per tant, aquesta població pagesa residual que treballa la terra ha de veure compensada la seva activitat amb promocions dels productes agraris locals i en activitats ciutadanes que posin de relleu el valor del paisatge rural. El precedent del llibre "Les Franqueses del Vallès, poema visual" pot ser una excusa per què de forma anual s'organitzés un concurs de fotografia i es promoguessin els itineraris excursionistes com una bona eina per anar a la "captura" d'aquestes instantànies "poètiques" que ofereix l'espai rural del terme. En definitiva, organitzar activitats que posin en valor la feina pagesa i també serveixin per a la promoció dels productes agrícoles locals.

Paisatge mixte en el qual s'aprecien els cultius de secà, els marges arbrats, les instal·lacions agrícoles complementàries i per darrera una grua a la zona de cal Gras.

Un altre dels aspectes clau és com mantenir l'arrelament dels joves en els municipis rurals. El 79% dels municipis de Catalunya tenen menys de 5.000 habitants, i el 64%, menys de 2.000. Certament, la majoria de joves de Catalunya viuen en entorns urbans, però això no treu que l'atenció a les diferents realitats dels i les joves sigui una prioritat de les polítiques de joventut. El món rural té unes casuístiques pròpies i demana unes intervencions específiques. Per exemple, mentre el 90% dels municipis de més de 2.000 habitants tenen un pla local de joventut, en el cas dels municipis més petits tan sols el 61% en disposa. Tanmateix, en el cas de Les Franqueses del Vallès hem de remarcar que té una bona xarxa de centres culturals entre els quals destaca el de Bellavista. Facilitar l'accés amb transport públic i impulsar la bicicleta pública amb bicicletes elèctriques amb parades a les estacions de tren i autobusos per accedir a aquest centre cultural, o altres serveis bàsics del municipi, ben segur podria contribuir a la seva dinamització. Es tracta doncs d'oferir incentius per tal de mantenir la ruralitat que configura el valuós paisatge del municipi.

Activitats agràries versus activitats no agràries

En l'àmbit legal, és important definir clarament quin és el marc urbanístic i de regulació d'usos i activitats en sòl no urbanitzable, dins del qual cal determinar quines activitats es poden considerar realment complementàries de l'activitat agrària i esdevenir un complement raonable a l'economia pagesa. A partir d'aquí, cal aplicar la disciplina urbanística, de manera que es pugui preservar el sòl agrícola i, per tant, assegurar la supervivència de les explotacions agràries. És evident que més enllà que en el terme no s'aprecia una pèrdua de terres de conreu per abandonament, sí que les masies o edificacions rurals han deixat de ser únicament un espai de residència pagesa. La tipologia de les persones que habiten les edificacions aïllades o rurals del terme no està lligada a l'activitat pagesa i en alguns casos aquestes mateixes edificacions rurals inclouen despatxos professionals que no tenen res a veure amb l'activitat agrària. També es dóna la casuística de que les edificacions pageses acullin altres activitats totalment alienes al conreu de terres, com ara un pàrking de caravanes ocupant els antics estables per a vaques que deixaren de ser viables.

L'anàlisi i diagnosi dels espais lliures a partir del Sistema d'Informació Territorial SITxell no és un treball d'ordenació urbanística sinó simplement una posada en valor dels espais no urbanitzables perquè els municipis puguin emprendre les actuacions pertinents per regular els usos del sòl d'acord amb un criteri objectiu d'equilibri entre la qualitat natural i paisatgística i el desenvolupament socioeconòmic.

Els serveis tècnics de l'ajuntament de Les Franqueses del Vallès han manifestat que hi ha una forta pressió sobre l'espai agrari, que es posa de manifest en les sol·licituds, i fins i tot la implantació no autoritzada, d'aparcaments de caravanes, aparcaments de camions, circuits de cars, tallers de vehicles, despatxos d'empreses o de serveis, i d'altres tipus d'activitats totalment desvinculades dels usos i l'entorn agraris. Cadascuna d'aquestes activitats s'ha de valorar respecte als impactes sobre el medi i el paisatge, que poden anar des d'una degradació de la qualitat visual fins a un deteriorament de les

Paisatge mixte en el qual s'aprecien els cultius de secà, els marges arbrats, les instal·lacions agrícoles complementàries i per darrera una grua a la zona de cal Gras.

infraestructures viàries del terme. No és el mateix un aparcament de caravanes que un de camions si l'accés és per una camí rural. També hi ha activitats que poden aportar una forta contaminació acústica, com es el cas dels circuits de cars. En canvi, altres activitats com són els estables o hípiques de lloguer, tot i ocupar terrenys agrícoles, poden estar molt més integrades en el paisatge, com ja succeeix en alguns casos.

En aquest sentit, es recomana que s'encarregui un catàleg de disfuncionalitats urbanístiques en el medi rural i que, a partir d'aquestes, els experts assenyalin com resoldre-ho des d'un punt de vista urbanístic i territorial. Així mateix, també es podria encarregar un manual de bones pràctiques d'integració paisatgística d'activitats que, tot i no tenir la qualificació agrícola, poden ser compatibles. En aquest sentit, un aparcament (al terme n'hi ha un bon exemple) de caravanes ocupant els antics estables de vaques pot no generar una excessiva pressió sobre les vies rurals i s'integra a l'explotació agrària actual. En qualsevol cas, resulta clau vincular l'autorització de noves activitats en l'entorn rural al manteniment de les activitats agràries existents com ja es fa en molts espais (especialment en àrees protegides). Així, l'impacte negatiu que pot tenir un ús simplement residencial de la masia, o una activitat complementària no agrària, es pot compensar amb l'obligació de mantenir els usos i activitats estrictament agraris en la resta de la finca.

El valor ecològic dels marges dels conreus

Els marges vegetats no només aporten un benefici ecològic i paisatgístic sinó també agronòmic. Aquests marges dels conreus, en el cas de zones on predominen cultius de tipus extensiu com són els cereals de secà, trenquen la monotonia, aporten varietat cromàtica al paisatge i constitueixen també un refugi per a ocells i altres animals que protegeixen els conreus de les plagues.

El manteniment de la vegetació dels marges dels conreus requereix d'una intervenció específica ja que en aquests espais no cultivats hi abunda una notable flora espontània. Per tant, la bona gestió d'aquests marges contribueix la seva bona estructura i funcionalitat i a la diversificació paisatgística. Cal evitar sempre que sigui possible, doncs, que la transformació de les parcel·les comporti l'eliminació de vores i marges vegetats. Algunes espècies arbustives són especialment interessants per als ocells i els petits mamífers insectívors, ja que els proporcionen refugi i aliments.

En el cas de Les Franqueses del Vallès trobem marges en els quals s'han plantat arbres fruiters com els ametllers o les oliveres i d'altres que simplement mantenen arbustos que fan tanques vegetals. Sens dubte, els marges amb ametllers atorguen al paisatge un singular cromatisme en l'època de floració d'aquests arbres. Tanmateix, més enllà d'aquesta

La biodiversitat faunística està lligada a la qualitat del medi natural i que a Les Franqueses del Vallès és elevada.

L'activitat agrària és una forma positiva de gestionar els espais lliures no només aportant aliments sinó també qualitat ecològica.

La ruralitat és la tipologia de model territorial que s'expressa en el municipi de Les Franqueses del Vallès.

particularitat dels ametllers les franges vegetades de tipus agroforestal contribueix a la millor salut dels conreus.

Els principals avantatges de les vores i els marges vegetats són els següents:

- Redueixen els fenòmens erosius ja que augmenten la retenció dels sòls i afavoreixen la recàrrega hídrica del sòl agrícola i del subsòl.
- Ofereixen un reservori de fauna útil per a la lluita integrada ja que permeten establir o mantenir poblacions d'insectes polinitzadors, sempre i quan hi siguin marges amb herbassars que floreixin abundantment.
- Constitueixen hàbitats naturals i microcorredors biològics cap a d'altres espais naturals o cap a punts d'aigua.
- Serveixen de límit visual entre camps o propietats.
- Subministren recursos naturals (llenya, vares, aliments per al bestiar, fruits, plantes medicinals i aromàtiques, bolets, espàrrecs i arrels...).

La Generalitat ha publicat en el cas dels marges de les vinyes (un conreu pràcticament desaparegut de Les Franqueses del Vallès) una fitxa de bones pràctiques* la qual es pot aplicar als marges entre els conreus de cereals del municipi:

Recomanem que l'ajuntament de Les Franqueses del Vallès faci seus aquests criteris i, fins i tot, pugui arribar a desenvolupar la seva pròpia guia de bones pràctiques per a la gestió i conservació dels marges dels conreus, o bé de forma coordinada amb altres administracions territorials.

A tall d'exemple, la recuperació ecològica de marges permet crear refugis per a la fauna, específics per a alguns grups faunístics quan hi col·loquem materials no vegetals com piles de llenya i rocalles de pedres. A més, s'hi poden cavar clots impermeabilitzats que permetin emmagatzemar aigua de pluja durant unes setmanes i ser un punt d'aigua útil com abeurador per als ocells o fins i tot per a la reproducció puntual d'algun amfibi.

Així mateix, segons la tipologia de plantes i la seva floració, tal com s'ha apuntat, els marges dels conreus poden desenvolupar una funció d'atracció de papallones i altres insectes pol·linitzadors. Per això, es recomana que en la recuperació de marges de conreus s'emprin plantes de floració esglaonada i amb arrels de diferent longitud. D'aquesta manera a banda de garantir la diversitat cromàtica s'incrementa el valor de protecció del sòl.

En el cas dels marges dels conreus fets de pedra seca, els seus elements estructurals poden rebre la consideració també de patrimoni cultural, de manera afegida al fet de ser espais de refugi i connectivitat biològica. En aquests marges hi nien ocells, s'hi fan caus alguns petits mamífers, rèptils i insectes, i són recer de plantes i arbustos d'especial interès per a l'alimentació de determinats grups de fauna. En el cas de Les Franqueses, els marges de pedra seca formen part del patrimoni cultural i paisatgístic del territori.

http://www20.gencat.cat/docs/ptop/Home/Serveis%20i%20tramits/Biblioteca%20i%20documentacio/Planificacio%20territorial/Publicacions/Paisatge/Fitxes%20de%20bones%20practiques%20en%20el%20paisatge%20vitivinicola%20del%20Penedes/docs/06Fitxa2_2.pdf

Cartell de senyalització d'itineraris prop de can Jo. És un bon exemple de com es facilita una aproximació al medi natural respectuosa i que a l'hora permeti guadir dels seus valors estètics i ecològics.

Rutes i itineraris

Les Franqueses disposa d'una completa senyalització rural dels camins i masies del municipi. L'ajuntament de Les Franqueses del Vallès detalla en la seva web 4 rutes senyalitzades per fer a peu o amb BTT:

1. La ruta verda de les Franqueses del Vallès (PR-C142), un recorregut de 16 km de longitud perfectament senyalitzat que funciona des de 2002.

2. L'anomenat Meridià Verd, que ressegueix la projecció sobre el territori del meridià 0º, en un iniciativa internacional que va des de Dunkerque (França) a Barcelona, travessa una part de les Franqueses del Vallès.

3. La Ruta per visitar el patrimoni arquitectònic i els arbres d'interès número 1, permet conèixer la zona de major creixement i transformació de les Franqueses i apreciar els elements patrimonials més variats, des del modernisme i eclecticisme de finals del segle XIX fins a testimonis d'època romana conservats a la parròquia de Llerona.

4. La segona Ruta per visitar el patrimoni arquitectònic i els arbres d'interès número 2, s'estructura a banda i banda de la carretera de Cànoves com a eix central. Els arbres monumentals d'aquestes dues rutes estan descrits en una guia editada per l'ajuntament de Les Franqueses del Vallès.

Rètol senyalitzant l'accés cap al camp d'aviació històri de Rosanes inclòs dins el catàleg d'espais del Memorial Democràtic.

Un martinet blanc, ocell aquàtic reposant en una de les ribes del riu Congost. Un bon exemple de la qualitat ambiental que gaudeixen aquests espais fluvials.

Tanmateix també cal assenyalar l'existència de dues altres rutes:

- El camí del riu que segueix el Congost i que arriba fins a l'entrada de La Garriga, que tot i que és una via no acabada, és molt valuosa.

- El CAMÍ és una ruta de senderisme cultural en procés de senyalització de forma participativa, per fer a peu i que recorre totes les comarques i illes de parla catalana. Un recorregut per la cultura, la història, el paisatge i l'esperit de la nostra terra. El CAMÍ travessa el municipi de Les Franqueses del Vallès resseguint el tram del riu Congost.

Cal destacar que, en general, la xarxa de camins rurals està adequadament senyalitzada i que és emprada per a itineraris no "publicitats" que permeten a l'usuari fer-se els seus propis recorreguts ja sigui amb bicicleta o a peu per tot el municipi de nord a sud i d'est a oest.

És evident que si s'apostés per una valorització del paisatge que envolta aquests camins rurals això hauria de permetre una sensibilització més gran respecte al manteniment dels usos agrícoles que atorguen la bellesa estètica que fa més plaent qualsevol activitat esportiva o cultural en el medi rural del terme.

El patrimoni arquitectònic i històric

No hi ha dubte que el municipi ha fet un esforç notable per a posar en valor el seu patrimoni arquitectònic i històric. La seva preservació, i especialment divulgació, és la millor garantia també per fer front al manteniment del paisatge rural que l'acompanya. En aquest sentit cal destacar diverses obres publicades així com les senyalitzacions específiques de pous, cabanes, safareigs, cisternes o basses, o d'altres elements intermunicipals com és el cas de camp d'aviació de Rosanes situat al Pla de Llerona, un espai de la xarxa del Memorial Democràtic, compartit amb els termes de la Garriga i l'Ametlla del Vallès. Aquest és un element que s'afegeix a la qualitat paisatgística i la riquesa històrica i cultural que suposa el Pla de Llerona en aquest sector del municipi, i que va acompanyat d'un petit recorregut per la zona. Seria interessant que els diferents ajuntaments poguessin fer una edició conjunta sobre aquest patrimoni cultural. Actualment, només hi ha editada l'obra "Aviació i Guerra a la Garriga 1933-1946" per l'ajuntament de La Garriga a banda d'un fulletó d'aquest espai per part del Memorial Democràtic(*).

(*) http://www.aviacioiguerra.cat/docs/36-OT-972-%20Fullet-Memorial-Camp-aviacio-Rosanes-v7.pdf

Una carreta tirada per cavalls travessant el riu Congost.

ANNEXOS

ANNEX 1

UNITATS GEOMORFOLÒGIQUES PRESENTS A LES FRANQUESES DEL VALLÈS

Àrees planeres amb predomini de turons arrodonits amb pendent mig i suau

Fons de vall

ANNEX 1 (continuació)

UNITATS GEOMORFOLÒGIQUES PRESENTS A LES FRANQUESES DEL VALLÈS

Planal al·luvial

ANNEX 2

PARÀMETRES CONSIDERATS EN LA VALORACIÓ BOTÀNICA DELS DIFERENTS HÀBITATS NATURALS I AGRÍCOLES

El significat dels diferents paràmetres que intervenen en la valoració botànica dels hàbitats és:

• Riquesa florística: considera el nombre d'espècies per hàbitat, sense tenir en compte l'equitabilitat, i basada únicament en plantes vasculars. Els hàbitats més valorats són els que presenten més número d'espècies.

• Raresa florística: considera la presència d'espècies endèmiques i de comunitats rares als hàbitats, en referència a Catalunya. Els hàbitats que en tenen més son més valorats que els que en tenen menys.

• Àrea d'implantació: fa referència a la superfície mitjana dels polígons d'un determinat hàbitat. Serveix per a valorar els hàbitats de mides habitualment petites.

• Estadi successional: valora, des del punt de vista de la successió vegetal, si un hàbitat està en una situació més o menys propera a la de l'hàbitat que es manté en equilibri amb els factors ambientals físics i biòtics del lloc on es troba (potencial).

• Fragilitat ecològica: considera la susceptibilitat que tenen hàbitats a la pertorbació "no predictible", generalment d'origen antròpic. Els hàbitats més valorats són els més fràgils.

• Valor biogeogràfic: valora la singularitat de l'àrea de distribució de l'hàbitat, dins l'àmbit de Catalunya.

• Extensió territorial: valora la superfície relativa de l'hàbitat i és dóna més valor als que tenen l'àrea més petita (hàbitats escassos).

• Diversitat topogràfica: considera l'interval altitudinal i diversitat d'exposicions de l'hàbitat. És a dir, valora els hàbitats que estan en un interval reduït d'altitud, així com aquells que tenen la major part de la seva superfície en una o en poques orientacions.

• Agregació espacial: mesura el grau d'agregació dels polígons d'un determinat hàbitat a la província de Barcelona. Els hàbitats que es distribueixen de forma més aïllada, disgregada, són els més valorats.

• Excentricitat espacial: valora el grau de perifèria de cada polígon respecte al centre de distribució de l'hàbitat. Aquest índex no valora només els polígons aïllats de la resta per un mateix hàbitat, sinó també els que s'allunyen més del centre de gravetat. Aquest és l'únic indicador que es calcula per polígon i no per hàbitat ja que depèn de la posició geogràfica de cada polígon.

ANNEX 3

PROTOCOL PER AL CÀLCUL DEL GRAU D'AMENAÇA DE LES UNITATS DE LA CARTOGRAFIA DELS HÀBITATS A ESCALA 1:50.000 DE L'ÀMBIT SITXELL (Grup de Geobotànica i Cartografia de la Vegetació - UB)

El mapa dels hàbitats de l'àmbit SITxell a escala 1:50.000 incorpora un atribut que indica el grau d'amenaça a què estan sotmesos els hàbitats en el conjunt del territori. Aquest valor s'ha calculat a partir de l'Informe sobre l'avaluació del grau d'amenaça i de l'estat de conservació dels diferents tipus d'hàbitats (J. Carreras i A. Ferré, 2008) elaborat pel llavors anomenat Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya. En aquest informe, i seguint el protocol descrit més avall, es va assignar un valor d'amenaça a cadascun dels hàbitats naturals i seminaturals de la Llista dels Hàbitats CORINE de Catalunya.

En el cas de la cartografia a escala 1:50.000, el valor que s'ha assignat a cada unitat de la llegenda és el valor d'amenaça que té la unitat CORINE elemental a què correspon. Quan una unitat de llegenda conté diversos hàbitats CORINE elementals, el valor assignat a aquesta unitat és el valor màxim extret del conjunt dels hàbitats CORINE elementals que conté.

Pel que fa als polígons que contenen més d'una unitat de llegenda, el valor d'amença assignat és el valor més alt dels hàbitats que conté.

El grau d'amenaça valora fins a quin punt un hàbitat determinat es troba sotmès a una alta probabilitat de ser pertorbat (sovint pertorbacions d'origen antròpic, però també de naturals) que en posen en perill la seva estructura, la composició, l'equilibri i, en definitiva, la pervivència, actualment o en un futur proper. És un concepte fortament relacionat amb el de fragilitat (Mallarach, 1999).

És un dels elements que ha d'intervenir en l'avaluació de l'interès de conservació dels hàbitats. És independent de l'estat de conservació i té les seves pròpies singularitats. Pot referir-se també a un hàbitat en general o bé a un hàbitat en un indret concret. En aquest segon cas la valoració pot ser molt objectiva i els resultats d'indrets diferents fàcilment comparables. Cal, però, treball de camp, coneixement del territori i de les activitats econòmiques que s'hi fan, per poder valorar l'afectació que tenen sobre els hàbitats. Si ens referim a l'hàbitat en tot el territori, la valoració passa a ser molt més subjectiva. A continuació passem a desenvolupar una aproximació a aquest concepte el més objectiva possible amb les dades a l'abast.

La Unió Internacional per la Conservació de la Natura (IUCN) fa una classificació dels graus d'amenaça a que estan sotmesos els tàxons i crea unes determinades categories. Aquestes set categories (més NE, no avaluat i DD, dades insuficients) estan basades en el compliment d'uns criteris molt concrets. A l'annex 2, a la figura 1 s'hi detallen les categories i, a la taula 1, les condicions que s'han de complir per fer part de cadascuna de les categories. Aquestes condicions van al voltant de diverses qüestions:

- la reducció del nombre total d'individus madurs amb el pas del temps
- distribució geogràfica reduïda
- fragmentació de l'àrea de distribució
- anàlisi de viabilitat de poblacions

La possible aplicació d'aquestes categories i d'aquests criteris als hàbitats topa, doncs, amb la realitat, ja que en els hàbitats no s'hi poden definir individus ni tampoc tenen un component genètic comparable al dels tàxons. De fet, una cerca extensiva a la bibliografia i consultes a diversos experts, duu a la constatació que el traspàs de categories de grau d'amenaça de tàxons a sintàxons (hàbitats) no s'ha fet mai (probablement per impossibilitat de fer-ho).

Es pot, però, assajar de proposar una metodologia que ens apropi a la definició d'unes categories i d'uns criteris que siguin el màxim d'objectivables que es pugui i que permetin de fer comparacions entre hàbitats. En qualsevol cas, per l'objectiu que ens ocupa, entenem que el més important és delimitar de la manera més precisa possible els hàbitats que tinguin el valor màxim de grau d'amenaça (4), i no tant les altres 3 categories.

S'estableixen 4 categories (més el valor 0 - no procedeix l'estimació del grau d'amenaça).

Valor 4 (màxim)

El tenen els hàbitats que compleixin al menys una de les següents condicions:

- Hàbitats definits per la dominància d'un determinat tàxon, el qual estigui inclòs al Llibre Vermell de tàxons amenaçats o en perill, en qualsevol categoria. Per exemple, com que Cistus populifolius té una categoria de VU a la llista vermella catalana, l'hàbitat 32.343 - Estepars dominats per Cistus populifolius, silicícoles, de terra baixa al territori catalanídic central, en tant que dominat per Cistus populifolius, li donarem el valor màxim d'amenaça.
- Els hàbitats que contenen una sola associació fitocenològica, i aquesta ha estat qualificada com a molt rara i/o vulnerable a l'Estratègia Catalana per a la conservació de la Biodiversitat (ECB). En uns pocs casos en contenen més d'una, però llavors totes elles són molt rares i/o vulnerables.
- Els hàbitats forestals que tinguin una superfície total a Catalunya inferior a 500 ha (grup que correspon a una quarta part dels boscos). El procediment de càlcul ha consistit en calcular la superfície total dels hàbitats forestals a partir de la CHC50. S'ha traspassat la informació a hàbitats elementals i a partir de les 500 ha s'ha separat els hàbitats amb valor 4 de la resta. • Els hàbitats de la Cartografia complementaria que tinguin un nombre baix de localitats (<20).
- Hàbitats higròfils no inclosos a cap apartat precedent, però molt rars a Catalunya (poques localitats).

Valor 3

El tenen els hàbitats que compleixin al menys una de les següents condicions:

- Hàbitats molt depenents de les condicions del medi on es fan (qualitat de l'aigua, salinitat, proximitat a la línia litoral, molleres, presencia de guix al sòl, etc.) i que es troben globalment amenaçats, però que no facin part del grup 4. (En el cas de què ocupin molt poca superfície, passen a valor 4).
- Els hàbitats forestals que tinguin una superfície a Catalunya d'entre 500 i 4.000 ha.
- Hàbitats arbustius i pradencs, no catalogats amb valor 4, que tinguin una superfície total a Catalunya de menys de 500 ha.
- Els hàbitats de la Cartografia complementària que tinguin un nombre baix de localitats (entre 20 i 100)
- Els hàbitats molt rars (i amb poca superfície) a Catalunya, no inclosos al valor 4.

Valor 2

El tenen els hàbitats que compleixin al menys una de les següents condicions i que per altres raons no tinguin un valor de grau d'amenaça més gran:

- Els hàbitats forestals que tinguin una superfície total a Catalunya d'entre 4.000 i 14.000 ha.
- Hàbitats arbustius (principalment secundaris) i pradencs que ocupin entre 500 i 4.000 ha a Catalunya

Valor 1

El tenen els hàbitats que compleixin al menys una de les següents condicions:

- Hàbitats sense amenaces evidents (vegetació de roques i tarteres que no dugui tàxons amenaçats,...), o bé aquells de caràcter antropogènic que es podrien establir de nou sense problemes (repoblacions forestals per exemple). N'hi ha 61
- Els hàbitats forestals que tinguin una superfície a Catalunya de més de 14.000 ha.
- Els matollars de caràcter secundari (eventualment primaris), com ara avellanoses, bardisses, matollars de bàlec, gódua, bruguerola, i pradencs... que no tenen cap amenaça concreta i que no estan molt localitzats al territori (superfícies de més de 4.000 ha)

Valor 0 (no constatat)

En fan part tots els hàbitats de l'epígraf 8 (terres agrícoles i àrees antròpiques) i 9 (Àrees talades i afectades per incendis forestals)

Finalment s'ha adjudicat el valor d'amenaça mitjançant judici expert als pocs hàbitats que no queden recollits en els apartats precedents:

- Els prats de dall i comunitats relacionades se'ls ha adjudicat valors de 3 o 4 ja que són habitats amenaçats o fortament amenaçats en tots els casos
- Els herbassars humits i jonqueres que no compleixin alguna de les condicions per tenir valor 4, se'ls ha atorgat un 1 o un 2, depenent de la raresa que tinguin al territori. En qualsevol cas sempre estan poc amenaçats.

ANNEX 4

Consells generals de gestió d'ambients agroforestals i oberts

La gestió agroforestal per a la recuperació i millora dels espais naturals

Aquesta forma de gestió es basa en la tala selectiva de peus d'arbres en un determinat rodal forestal. Exigeix un estudi previ de les característiques silvícoles com ara la densitat dels peus i les seves mides, així com d'altres espècies presents. En general, es pretén reduir el nombre de peus en comunitats molt denses i potenciar uns hàbitats forestals més estables, resilients i diversos, tant des del punt de vista de l'estat de conservació de la comunitat vegetal, com de la reducció del risc de pertorbacions externes, especialment el foc forestal. Les actuacions que es poden dur a terme varien segons l'espècie d'arbre dominant -alzines, pins, pins pinyers...- i també es poden realitzar en comunitats arbustives. En el cas de Les Franqueses del Vallès aquesta mesura es podria aplicar especialment a les cobertes vegetals que es corresponen a les pinedes de pi blanc-pi pinyer amb sotabosc de màquies o garrigues a les cobertes de bosc de clar, matollars, prats i herbassars així com els conreus herbacis de secà.

A tall sintètic els principals objectius de la gestió agroforestal dels hàbitats són:

· Reduir l'excés de densitat (peus/ha) de les zones forestals amb regeneració natural excessiva de pi blanc i/o alzina després dels incendis.

· Millorar l'estabilitat de la massa forestal.

· Potenciar la capacitat de regeneració després de possibles pertorbacions.

· Mantenir i potenciar l'estructura irregular de la massa forestal.

· Augmentar el creixement en alçada i en diàmetre dels arbres.

· Potenciar la producció de pinyes (aspecte important per garantir la regeneració natural en el cas d'un nou incendi forestal).

· Incidir positivament en la prevenció d'incendis amb la reducció de combustible vegetal i la creació de discontinuïtats verticals.

· Potenciar la biodiversitat amb la creació d'espais oberts.

· Millorar la disponibilitat d'aigua per a la fauna a les zones de treball.

· Promoure la pastura com a activitat per mantenir els treballs forestals realitzats i com a eina de prevenció d'incendis.

La gestió dels hàbitats d'espais oberts

Els hàbitats d'espais oberts (en endavant, EO) es corresponen a la vegetació arbustiva (matollars, brolles i landes) poc densa i a la vegetació herbàcia. En sentit contrari es podrien definir com aquells hàbitats que són comunitats vegetals no dominades per arbres o arbustos que determinen un ambient diferenciat al seu interior (de vegetació arbustiva o herbàcia). Els EO tenen un elevat interès per la conservació de la biodiversitat perquè sovint contenen una important riquesa de fauna i de flora vinculada a la seva heterogeneïtat, tenen un valor productiu elevat i representen una font important de recursos naturals renovables (pastures, per exemple) i presenten funcions ambientals de gran interès, com ara evitar la continuïtat de les masses forestals en zones amb risc d'incendi elevat. Finalment, cal dir que aquests hàbitats concentren espècies de fauna i flora pròpies de prats que sovint estan en recessió i/o són espècies rares, lligat a la reducció precisament dels hàbitats oberts en el seu conjunt.

A tall sintètic, resumim els principals objectius de la gestió dels hàbitats d'espais oberts que es recullen en les Directrius per a la gestió del espais naturals de la Xarxa Natura 2000 (Generalitat de Catalunya), diferenciant els usos que els mantenen (les pràctiques agrícoles, l'afavoriment d'erms i les pastures).

La recuperació i millora dels hàbitats d'EO es pot aconseguir mitjançant algunes de les següents actuacions:

· Recuperació de feixes agrícoles sembrant-les rotativament de gramínies i lleguminoses en indrets colonitzats per matollars arbustius i rodals arbrats que no puguin ser afectades per fenòmens erosius.

· Manteniment de l'estructura semiadevesada dels boscos circumdants als EO, com a àrea de transició entre el bosc i l'EO per potenciar l'efecte d'ecotò, però respectant certs refugis arbustius i d'esbarzers per a la fauna.

· Desarrelament d'espècies arbustives i hidrosembra amb espècies herbàcies autòctones que protegeixin el sòl i mantinguin la dinàmica evolutiva de les praderies.

· Introducció de pràctiques històriques com ara la pastura amb bestiar oví.

· Utilització de maquinaria pesant per fer actuacions contundents i amb perspectives de futur, mentre que per contra el manteniment precisa d'actuacions menys dràstiques i amb un seguiment estret dels seus efectes.

· Adequació de les normatives als punts anteriors i la promoció socioeconòmica d'un sector primari respectuós amb el medi natural que en faciliti la seva incorporació.

Recomanacions de gestió dels espais oberts

En qualsevol cas, per a cada una d'aquestes pràctiques principals caldria no oblidar les recomanacions que els experts estableixen en matèria de gestió dels EO.

***Respecte a les pràctiques agrícoles*:**

· S'ha de minimitzar (o evitar quan l'objectiu principal és la conservació) l'ús de productes fitosanitaris, així com evitar la fertilització excessiva.

· Cal evitar espècies transgèniques pels seus afectes negatius sobre la biodiversitat de l'espai natural.

· Cal evitar les varietats agrícoles primerenques que promouen la sega a la primavera en busca de la màxima rendibilitat i d'una segona collita.

· Cal evitar artigar i llaurar anualment els prats que no tingui vocació productiva, perquè en banalitza les comunitats biològiques.

***Respecte als erms*:**

· Cal afavorir la rotació de conreus com a sistema dinàmic de gestió tradicional (1r any cereal, 2n any lleguminosa, 3r any de guaret), ja que és força útil per potenciar bones poblacions d'espècies presa i evitar la necessitat d'adobs químics.

· Cal mantenir els marges entre camps i no cremar-los, per tal de mantenir refugis per la fauna.

***Respecte a la pastura*:**

· S'han de considerar els grans herbívors a l'hora de mantenir els EO.

· Les zones pasturades són més productives. Convé doncs promoure la pastura, però a nivells moderats. En aquest sentit, s'ha de controlar i evitar la sobrepastura a l'estiu i en eventuals èpoques de sequera.

· Cal fer una pastura estacional, per donar temps a que les gramínies o altres herbàcies es refacin i competeixin amb arbustos colonitzadors resistents al pasturatge.

· En prats de pastura, a part de la intervenció periòdica del ramat, és recomanable intervenir cada 5 anys llaurant i sembrant.

Per tal d'aprofundir en les mesures de gestió dels hàbitats, la Diputació de Barcelona ha publicat diversos Manuals de gestió d'hàbitats que es poden trobar a la Llibreria de la Diputació. En concret, fins a la data hi trobem els manuals sobre la gestió dels alzinars, de les pinedes de pi blanc, de les pinedes de pi roig, de les pinedes de pinassa, dels espais fluvials i dels espais urbans. A Les Franqueses del Vallès hi tenen representació alguns d'aquests hàbitats.

En aquest sentit també existeix el Manual de conservació de la biodiversitat en els hàbitats agraris, publicat pel Departament Agricultura, Ramaderia, Pesca, Aliment de la Generalitat de Catalunya el desembre de 2009. Aquest manual proposa pràctiques de conservació d'hàbitats agraris amb l'objectiu d'assolir unes bones condicions ambientals i agronòmiques de l'explotació agrícola i/o ramadera i complir un conjunt de normes legals de caràcter ambiental.

ANNEX 5

CARTOGRAFIA TEMÀTICA

- Unitats litològiques
- Unitats geomorfològiques
- Erosionabilitat potencial
- Unitats hidrogeològiques
- Vulnerabilitat hidrogeològica a la pol·lució per vessament
- Cobertes del sòl (1956)
- Cobertes del sòl (1993)
- Cobertes del sòl (2009)
- Grans processos de transformació (1956 - 2009)
- Hàbitats (2008)
- Valoració botànica dels hàbitats (2008)
- Grau d'amenaça dels hàbitats (2008)
- Hàbitats d'Interès Comunitari (2008)
- Valor de conservació dels ocells a l'estiu i a l'hivern
- Valor de conservació dels mamífers
- Valor de conservació dels rèptils
- Dinamisme agrari i Zones d'Interès Agrari
- Planejament territorial i espais protegits